

SUUR SUVENUMBER • Tee ise jäätist! • Ingeri imeline maailm

KOOLILASTE AJAKIRI

HIND 2,50 €

7-8
2019

HEALAPS

Maailmakuulus
münditrikk

Õ-tähe sünnipäev

Päike

Putukad

KAANEPIILT: LIISA KRUUSMÄGI

Foto Izumi Sakamoto

Seekordse kaanepildi autor Liisa Kruusmägi on lõpetanud Eesti Kunstiakadeemia ja töötab vabakutselise kunstnikuna.

- **Kuidas sinust sai kunstnik?**

Hakkasin kahe-aastaselt joonistama ja joonistan siiani. Eks see on midagi, mida ma tahan ja tunnen, et pean tegema.

- **Mida sulle kõige rohkem meeldib joonistada?**

Joonistan inimesi, sest nad on nii müstilised ja ettearvamatud. Igaüks elab oma loodud maailmas ning kogeb ja näeb seda teistest nii erinevalt. Inimeste kõrvale joonistan ka selliseid koduseid keskkondi, kus on taimed, asjad ja loomad.

- **Mida ise lapsena suviti tegid?**

Lapsepõlvest on kõige ehedamalt meeles suved Pärnus, kus sai meres supelda hommikust õhtuni, palju raamatuid lugeda ja naabrilastega kõikvõimalikke mängida.

SUVERAAMAT!

Silvia Kronberg

„Anna ja Miina suvised lood“

Silvia Kronberg õpib Tartus Miina Härma Gümnaasiumis. Oma esimese raamatu ilmumise ajal oli ta kaheksa-aastane! Loo juurde joonistas ta ise ka pildid. Raamat räägib tavalistest tüdrukutest Annast ja Miinast, kes elavad talus ja teevad koos väikevend Kaarliga põnevaid asju. Silviale endale meeldib vabal ajal lugeda ja joonistada. Ta õpib ka viiulit. „Lugeda mulle väga meeldib. Ilma lugemata ei oska ju ka ise midagi kirjutada,“ räägib ta ise. „Minu luuletusi on ilmunud ajakirjas Täheke. Oma luuletuste lugemise eest sain Tartus ühel kirjandusfestivalil ka auhinna.“

Kirjuta meile!

Kui soovid arvustada raamatuid ...
Tahad rääkida oma lemmikloomast ...
Sul on sahtlis mõni jutt, luuletus, pilt või koomiks ...
Sulle meeldib anekdoote välja mõelda ...
Sul on mõni hea mõte, mida ajakirja lugejatega jagada ...

... siis võta meiega ühendust aadressidel

healaps@healaps.ee või Hea Laps,

Voorimehe 9, Tallinn 10146.

Foto Daniel McCullough / Unsplash

Suur aitäh Haridus- ja Teadusministeeriumile, kes tellis ajakirja meie põhikoolidele!

HEA LAPS SELLES NUMBRIS:

LAHEDAT LUGEMIST

Luulet: Tarmo Vaarmets, Ülle Kütsen, Lisette Sorokin,
Hanna-Grete Pöld, Gerd Matis Rootalu — 2
Katarina Ojaperv „Interneti päästmine“ — 4
Hanna-Liisa Õispuu „Tolmutops Tuusti koduotsingud“ — 5
Åsa Lind „Vahva väljamõeldis“ — 6
Markus Saksatamm „Buss ja mõminaräpp“ — 9
Luulet: Lisette Suik, Marian Major, Merite Ilves, Gloria Härmik,
Katrinka Josephine Savimägi — 10

MAAILM MEIE ÜMBER

Õuemängud — 12
Ingeri imeline maailm — 14

Vahvlijäätis — 18
Peep Veedla „Lõunatirk“ — 20
Looduse akadeemia: Putukad — 22
Mustkunst: Charlekas — 24
Maailmakuulus münditrikk — 26

Kinouudised — 29
Hull Teadlane: Päike — 30
Test — 32
Jagatud mure — 34
12 suvetegevust — 35
Uno Aava „Põuane suvi“ — 39

TEE ISE

Suvised õuepildid — 40

Nuputamine — 42
Lembitu mõistatus ja viktoriin — 44

Ristsõna — 45

ELUMELU

Järgehoidja — 46
Suvelugemine — 47
Dr Tindipleki töötuba — 48
Siit ja sealt — 49
Naeru-uss — 50
Galerii — 52
Auhinnasadu

Ajakiri Hea Laps ilmub 1994. aastast
Väljaandja: SA Kultuurileht
Voorimehe 9, Tallinn 10146, tel 6833145
Toimetus: toimetus@healaps.ee
Peatoimetaja: Kätlin Vainola (katlin@healaps.ee)
Kujundaja: Vivika Kalt (vivika@healaps.ee)
Toimetaja: Anna-Magdaleena Kangro (anna@healaps.ee)

Trükk: Aktaprint
Tellimine AS Express Post
Tel 6177717
www.tellimine.ee
www.healaps.ee
Hind üksikmüügis 2,50

Kaanepilt: Liisa Kruusmägi

VÕILEIVA SUVEPUHKUS

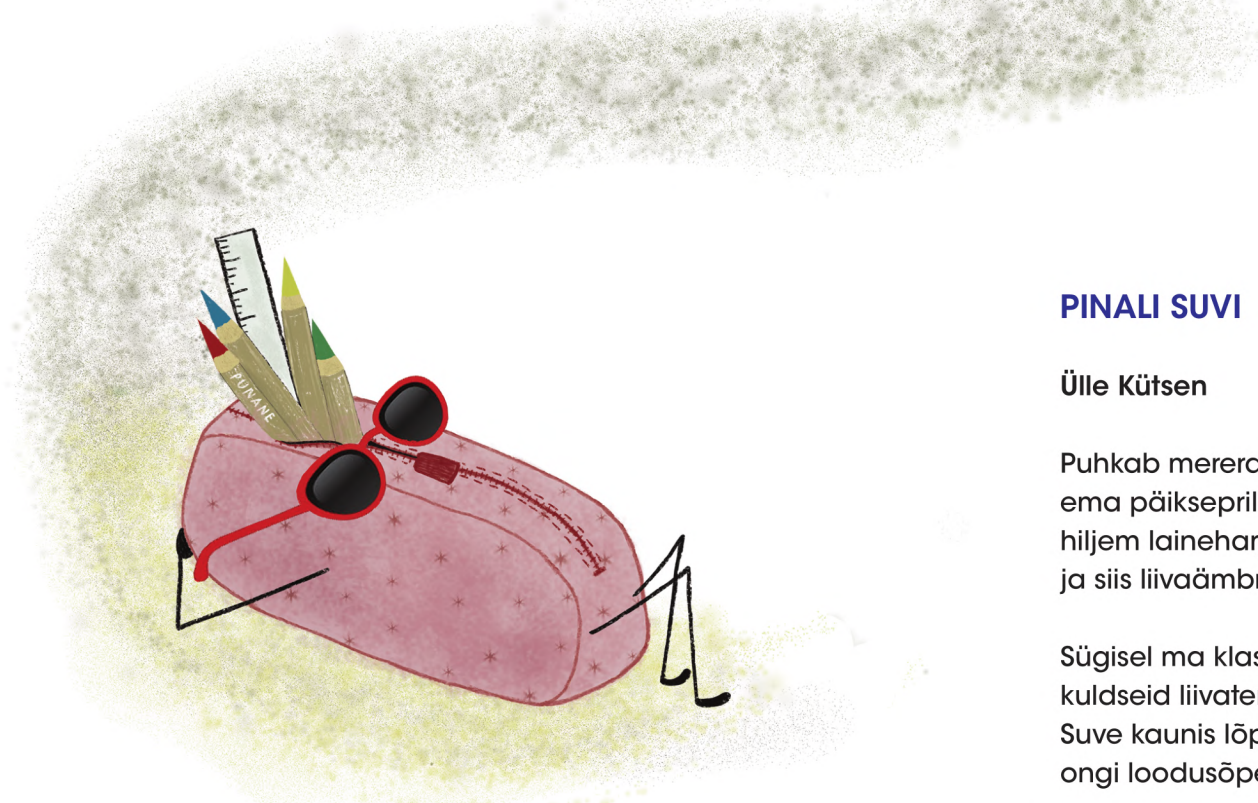
Tarmo Vaarmets

Suvel naudib piknikut
võileib lilleaias.
Istub valgel linikul,
seltsiks juustusaiaid.

Mererannas pikutab,
kuumal liival puhkab.
Kõrval moosipirukas
suurest õnnest ohkab.

Karastab end, päevitab,
võiga selga määrib.
Järvel sõuab paadiga,
kuulab linnuhääli.

Kaasas jahe limonaad,
matkab metsarajal,
värskes õhus reipana,
veedab suveaja.

PINALI SUVI

Ülle Kütsen

Puhkab mererannas pinal,
ema päikseprillid ninal,
hiljem laineharjal lustib
ja siis liivaämbriis tustib.

Sügisel ma klassiruumis
kuldseid liivateri uurin.
Suve kaunis lõpetus
ongi loodusõpetus.

EESTI LOODUS

Lisette Sorokin
Saue Gümnaasium

Loodus on meil imeline,
metsad on siin rohelistes.
Loomi neis on palju,
inimesed teevad nalju.

Meie aastaloom on kobras,
jõekaldal on tal koobas.
Näriline töötab mitmeid kuid,
langetab oksa ja puid.

Kopral ehteks lame saba,
soomuste ja karvadega.
Hambad teravad kui saag,
tammid kiirelt valmivad.

MINU ILUS MAA

Gerd Matis Rootalu
Saue Gümnaasium

Eestimaal on mõnus olla!
Õhtul oma koju tulla,
tunda ennast vabana,
kasvada siin rõõmsana!

Siin on rohelistes laaned,
mereäärses väikeses saared.
Rannaääres kivised,
jões ja järved sinised.

Rahvuslinnuks pääsulind,
Eestimaa – ma armastan sind!

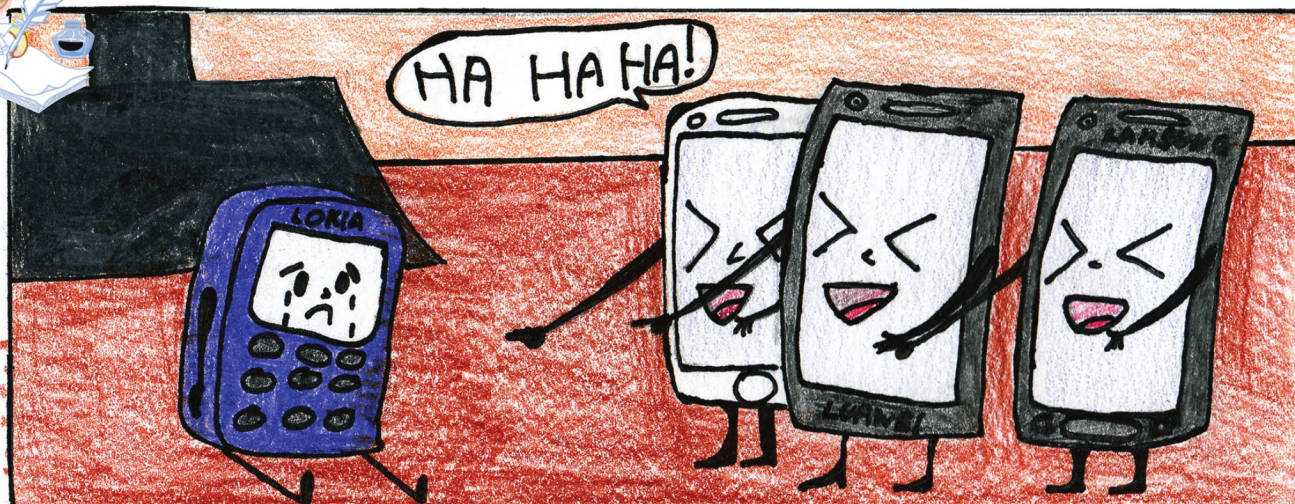
VÄIKE EESTIMAA

Hanna-Grete Põld
Kose Gümnaasium

See ei ole USA,
see on väike Eestimaa.
Siin ei paista ainult päike,
lumi sajab ikka vaikselt.
Siin ei ole keeristormid,
on vaid väikesed äiksetormid.
Siin ei ela miljardeid,
on vaid ainult miljon meid.
Siit leiad palju saari sa,
osad neist on laiud ka.
Ja kui rahul pole sa,
mine otsi USA.

Illustratsioonid Tuulike Kivestu

Interneti päästmine

Elasid kord nutitelefonid Lapple, Luawei, Lamsung ja iidvana mobiiltelefon Lokia. Viimane oli teiste peale väga kade, sest teda kasutati päevas kõige vähem. Nimelt kuulus ta vanaemale, kes kasutas oma nuppudega telefoni vahel harva helistamiseks, samal ajal kui teised surfasid piiramatus netimeres.

Ühel ööl, kui pererahvas magas, narrisid Lapple, Luawei ja Lamsung Lokiat, et teda nii vähe kasutatakse ja et temaga ei saa pooltki teha, mida nendega saab. Lokia oli nii vihane, et otsustas narrijatele kätte maksta.

Järgmisel hommikul, kui peretütar oma nutitelefoni Snapchat'i avas, oli seal tekst „no connection”. Tüdruk karjus üle maja nii, et teised selle peale üles ärkasid. Nimelt oli ta harjunud igal hommikul oma sotsiaalmeedia kontod üle vaatama ja alles siis tõusma. Täna ei saanud ta seda internetipuuduse tõttu teha. Ka ema ja isa telefonid Luawei ja Lamsung olid netita. Vanaema lausus aga seepeale: „Mul pole sooja ega külma sest netist. Telefon töötab ilma selletagi väga hästi.”

Pererahval polnud hommikul aega netiprobleemiga tegeleda ja kõik läksid tuseselt kooli või tööle. Öösel, kui pererahvas oli magama läinud, otsustasid ema, isa ja tütre telefonid tõsise jutuajamise Lokiaga maha pidada. Lokia keeldus vestlusest. Teistel oli ainult üks küsimus, miks nende telefonidel internet puudub? Sellele oli Lokia nõus vastama.

Ta ütles: „Ma püüdsin neti kinni ja viisin ruuterimaja ja puuri ning nüüd olete hoopis teie igavad ja kasutud.”

Need olid Lokia viimased parastavad sõnad enne uinumist. Teistel tühjenes seepeale aku kõigest kolme protsendi peale. Üheskoos otsustati netti otsima minna ja ta puurist vabastada.

Teel ruuterimajja kohtasid nad esimesena Google Maps'i.

Lapple küsis: „Kuhupoole see ruuterimaja jääb?”

Google Maps vastas: „Kaks kilometrit otse, seejärel pöörake vasakule ning liikuge otse edasi.”

Kõik kolm reisiselli tänasid Maps'i info eest ning liikusid täpsete juhtnööride järgi edasi. Kui Google Maps'i juhtnöörid lõppesid, ootas neid teeservas Youtube, kes laulis jõululaule.

Luawei läks lähemale ja küsis: „Kas teie teate, kuidas ruuterimajja jõuda?”

Youtube oli lahke ja vastas lauldes: „Kaks sammu sissepoole, kaks sammu väljapoole. Plaks ja oletegi üle mäe. Sealt juhatatakse teid juba edasi.”

Mäe taga oli Instagram, kes oli lahkesti nõus väike sõidu ruuterimajja tegema. Kohale jõudes kuulsid mobiiltelefonid interneti karjeid. Heli järgi liiguti puuri juurde, mis asus suures tühjas ruumis. Puuri ees seisis valvur Itimees, kes oli kuri ning ütles: „Internet saab vabaks ainult siis, kui te mu sokid ära pesete, pitsa tellite ja mind Instagramis jälgima hakkate.” Kahe minutiga oli kästu tehtud ning nett lasti vabaks.

Kodus oli Lokia internetti nähes üllatunud. Ta lootis, et nett kaob igaveseks, kuid ta eksis.

Internet ütles: „Nii lihtsalt sa ei pääse. Me peame sind karistama, et sa ikka aru saaks, mida sa valesti tegid.”

Lamsungil tuli idee uurida neti abiga uute telefonide pakumisi ning koos otsustati vanaemale kinkida uhiuus nutitelefoni Lony. Nii sai Lokia õppetunni ning sellega lõppes mobiiltelefonide ajastu. Kui nende akud veel vastu peavad, töötavad nad tänapäevalgi.

Katarina Ojaperv Tartu Kivilinna Koolist

Tolmutops Tuusti koduotsingud

Elisabeth Vällner Tallinna Realkoolist

Tolmutops Tuusti kodu oli lastetoas Milli voodi all. See ei olnud kõige parem elupaik. Tuustit ähvardas seal sageli oht sattuda tolmuimejasse. Sinna oli kadunud mitu tema head sõpra. Paar tolmututti olid jäänud kass Manfredi küünte vahele või kasukasse kinni ja voodi alt välja veetud. Tolmutops ei teadnud, mis nendest saanud oli. Nüüdseks oli ta ainukesena veel voodi all. Tuusti otsustas minna riskantsele retkele ja leida endale uus turvaline kodu.

Tolmutops hakkas voodi alt välja roomama. Ta jõudis pimedast nurgast välja, kui kuulis tolmuimeja kohutavat häält. Tuusti kangestus hirmust. Õnneks helises telefon ja ema pidi müriseja välja lülitama, et kõne vastu võtta. Tolmutopsule tuli elu sisse ja veeres välisuksest välja.

Aed oli suur, Tuusti ei teadnud, kust kodu otsida. Ta suundus lähima hoone poole, nägi läheduses Manfredi jalutamas, aga õnneks kass teda ei märganud. Tolmutoppuges laudade vahelt kuuri, kus olid puuriidad ja palju aiatööriistu. Aga mugav siin polnud, sest sein ei hoidnud tuult kinni. Tuusti tahtis puuriitade vahel pisut maad uurida, kui keegi järsku ta turjast hammastega kinni haaras. See oli hiir, kes tahtis tolmutopsi kasutada oma pesa vooderdamiseks. Äkki oli kuuris ka Manfred, kes asus hiirt taga ajama. Tuusti pudenenes hiire suust ja ronis seinapraost välja. Ta oli õnnelik, et temast ei saanud hiireuru pörandavaipa.

Kuuri kõrval oleva maja katuse kohal hõljus suur hall pilveke nagu hiiglaslik tolmuturull. Sinna Tuusti nüüd suunduski. Uks oli lahti, sest pereisa küttis sauna. Tolmutops astus sisse. Küll siin oli mõnusalts soe! Aga pikapeale hakkas Tuustil palav, iga tolmuKarva otsas pärleandas higipiisk. Tema ilus kohev kasukas muutus kleepuvaks. Vaevaliselt vaarus ta õue värske õhu kätte.

Aia ääres seisis veel üks väike majake. Selle omanikuks oli koer Alpha. Tuusti otsustas seal õnne proovida. Alpha oli väga sõbralik ja sama sõbralikud olid ka koerakuudi tolmu- ja karvarullid. Nad võtsid uustulnuka rõõmsalt vastu. Nad vestlesid pikalt ja rüsesid mõnusalts. Aga varsti mõistis Tuusti, et tahab siiski rahulikumat elukohta. Ta jättis südamlikult uute sõpradega hüvasti ja lahkus.

Keset õue seistes oli Tuusti lootust kaotamas – mis saab edasi? Äkki keerutas nurga tagant tuuleiil, haaras tolmutopsi kaissu ja puistas ta lastetoa aknast sisse. Tuusti kukerpallitas kiiresti voodi alla. Siin lõhnas nii värskest ja üleliigsed mänguasjad olid ära korjatud. Tuusti pressis end voodi ja seina vahele. See oli siiski kõige parem kodu!

Hanna-Liisa Õispuu Tudulinna Koolist

Vahva väljamõeldis

Åsa Lind

Zakarina elas koos oma ema ja isaga ühes mere-äärse majas. Tal polnud öde ega venda ega isegi mitte oma küülikut – ainult üks väike hallikas-pruun koduhiir. Aga toda polnud peaaegu kunagi näha. Ta oli alati kusagil peidus. Ja ta polnud tegelikult Zakarina oma ka.

„Sest koduhiir ei saa ju kellegi oma olla, eks ju?” küsis Zakarina isalt. „Ta on lihtsalt kusagil olemas, umbes nagu põdrad.”

Isa noogutas ja pomises vihaselt midagi „roostes plekikosu” kohta. Nad olid aias, Zakarina ja tema isa. Isa putitas autot, sest mootoril oli midagi viga. Ta kruvis ja muterdas midagi omaette ning

Zakarina oli talle abiks. Tema hoidis kõik tööriistad korras.

„Ja Liivahunt,” jätkas Zakarina, „temaga on täpselt sama lugu. Tema on ka lihtsalt olemas.”

Ta korjas üles kruvikeeraja, mille isa oli käest pillanud ja mõtles, kui hästi kõik on. Kui hea, et Liivahunt

on kusagil siinsamas lähedal rannas. On üleni olemas, ninaotsast sabaotsani – sädelevalt metsik ja kaunis ja erakordselt haruldane.

„Ei, ma ei saa enam millestki aru,” ütles isa. „See ajab hulluks! Mis tal ometi viga on?”

Ta vahtis kapoti alla ja nägi tõesti täitsa hull välja.

„Võib-olla peaksid veel kord haamriga proovima?” pakkus Zakarina.

Selle peale isa ainult oigas.

„Või tegelikult, ma tean,” ütles Zakarina. „Ma võin Liivahundi käest küsida. Mis sa arvad?”

„Küsid Liivahundi käest?” küsis isa.

„Jah, sest tema teab peaaegu kõike,” seletas Zakarina. „Komeetidest ja millest iganes.”

„Aga kallid laps,” ütles isa, „Liivahunt on ju ainult väljamõeldis. Ta ei saa mind auto parandamisel kuidagimoodi aidata. Sest auto on päriselt katki.”

Zakarina seadis kruvikeeraja tööriistakasti ja pani selle kaane väga korralikult kinni.

„Aga Liivahunt tavaliselt teab asju,” ütles ta. „Eriti siis, kui küsida.”

Isa ohkas ja pühkis oma õliseid käsi sama õlise lapiga.

„Ma lähen parem helistan autoremonditöökotta,” ütles ta.

Ja ta läks tuppa.

Zakarina seisis veel natuke aega auto juures. Sonkis varbaotsaga kruusa. Toksis natuke tööriistakasti. Siis läks ta kiige juurde ja istus sinna.

Liivahunt pole üldse mingi väljamõeldis, mõtles ta. Ma tean seda.

Või kas ikka teadis? Äkitselt polnud ta selles enam nii kindel. Zakarina lükkas hoogu ja hakkas kiikuma. Mitte et tal kiikumise tuju oleks olnud, vaid lihtsalt niisama. Midagi pidi ju tegema. Nii et ta kiikus. Edasi ja tagasi. Vaatas aeg-ajalt mere poole, aga ei näinud seal midagi erilist. Ainult päike peegeldus lainetelt.

Zakarina tegi veel natuke hoogu. Kiikus aina kõrgemale ja kõrgemale.

Tuules oli tunda suve lõhna ja ta kiikus peaaegu majakatuse kõrgusele.

Ta tegi veel rohkem hoogu, nii et kõhus hakkas õõnes tunne, ja kiikus peaaegu puulatvade kõrgusele. Ja siis veel natuke kõrgemale, kuni taevasse välja, ja taevas oli sinine.

Siis Zakarina hüppas. Ta peaaegu lendas kiigelt maha ja tuhises kiiresti nagu nool terve pika tee alla randa. Jalad trampisid ja trummeldasid rajal. Ta hüüdis, lausa karjus:

„Ahhooooooooiii!”

Ja seal ta oligi. Lamas maas, pikk nagu suvi, otse kõrkjate kõrval, oma püünisküünistega, pilk öösiniselt vilkumas. Zakarina viskus liivale ja ohkas sügavalt. Kõik oli sama hästi nagu alati.

Lained loksusid. Kajakad kisasid.

„Ma teadsin seda,” ütles Zakarina. „Ma teadsin seda kogu aeg.”

Liivahunt pilgutas siniselt silmi ja oli nõus: selge see, et kogu aeg.

„Jah, kuigi isa,” jätkas Zakarina, „tema ütleb, et sa oled väljamõeldis.”

Liivahunt puhkes naerma ja nägi täiesti jaburalt õnnelik välja.

Illustratsioon Kristina Digman

„Ei noh, misasja? Kas ta arvab tõesti nii?” ütles ta. „Ma nii armastan väljamõeldisi! Kas sina ei armasta?” „Aga neid pole ju päriselt olemas,” ütles Zakarina. „Mismoodi päriselt?” küsis Liivahunt. „Kõik, mis on oluline, ongi päriselt olemas.”

Ta sättis ennast mõnusalt kerra ja hakkas jutustama ühest igavesti vahvast väljamõeldisest, mille peale ta ükskord tuli. Ehk oli see just eelmisel ööl. Või sellel ööl, kui sinililled õied lahti löid. Ta ei mäletanud enam päris täpselt. Igatahes oli väljamõeldisel midagi tegemist ühe väikese veaga, mis oli katki.

„Ja see väike viga elas mosinas,” ütles Liivahunt. „Mosinas?” imestas Zakarina. „Misasi see mosin on?”

Liivahunt kortsutas kulmu ja mõtles järele.

„Tjah, ehk oli see hoopis musinas,” ütles ta.

„Või mesinas ... Musin, mosin, masin ... Just, see oli masin! Väike viga elas masinas, just nii see oligi!”

Zakarina kargas istukile ja jäi Liivahundile otsa vaatama.

„Jah, ja siis oli seal veel üks väike hiir ka,” lisas Liivahunt.

„Hiir?” imestas Zakarina.

„Jah, täpselt selle väljamõeldise alguses,” ütles Liivahunt. „Sinna mõtlesin ma välja ühe väikese hallikaspruuni hiire, kes näris mosinasse pisitillukese augu.”

„Augu?” küsis Zakarina. „Augu masinas?”

„Jah, küttesegusisselaskeklappi, kujutad ette?” ütles Liivahunt. „Mihuke sõna, mihuke värk!”

Võttis terve igaviku aega, et sihuke pulamulasõna välja mõelda. Kütte-segu-sisse-laske-klapp.”

Zakarina hüppas viuhki jalule ja lippas koju.

Õues auto kõrval seisis isa, tige ja vihane.

„Remonditöökojas pole aega,” ütles ta. „Mitte enne järgmist nädalat.”

Zakarina kõndis ümber auto. Koputas seda siit ja sealt.

„Aga issi,” ütles ta siis, „kas sa küttesegusisselaskeklappi kontrollisid?”

Isa jäi teda vaatama. Vaatas päris pika pilguga. Siis tõstis ta mootorikatte üles.

Küttesegusisselaskeklapp, mõtles Liivahunt. Täitsa imeasi, mida kõike võib välja mõelda. Ta pööras nina mere poole. Lained loksusid. Päev oli päikest täis ja taevas oli sinine. Ja siis? Mis siis nüüd? Mida ta nüüd peaks välja mõtlema?

Võib-olla näiteks tiigri? Tiigri, kes elab õunapuu otsas?

Või ehk ühe isa? Isa, kes leidis vea, mis oli katki, ja parandas selle ära ja kallistas oma tütart ja hüüdis hurraa ja tahtis talle midagi head pakkuda – näiteks väetist.

Väetist? mõtles Liivahunt. Hmm, nii selle nimi küll ei ole. Mitte väetis. Jäätis. See kõlab paremini. Ta limpsas sõna mõne korra ja noogutas. Jäätis oli lihtsalt oivaline väljamõeldis.

Rootsi keelest tõlkinud **Ülle Kiivet**

Katkend raamatust

„Liivahunt ja imeline maailm”

Buss ja mõminaräpp

Markus Saksatamm

Oli hall ja sombune päev, just selline, mil koolikott tundub ränkraskena. Marti ohkas tülpnult. Õnneks jõudis õige pea peatusesse buss.

Poiss sisenes. Peale tema viibisid bussis kaks reisijat: suur rangeilmeline tädi ja väike onu pisikese krantsiga.

„Lapsed on raisku läinud,” lausus tädi näpuga süüdistavalt Martit sihtides. „Trambivad ühistranspordis jalgu ja luristavad nina.”

„Täpselt nii, täpselt nii.” Onu mudis närviliselt käsi. „Kui meie lapsepõlves nina luristasime, siis palusime kohe andeks.”

„Meie ei luristanudki nina!” pöörutas tädi, mõtles siis veidi ning lisas: „Aga andeks palusime ikkagi. Me olime ju eeskujulik põlvkond.”

Marti võttis koti seljast, istus ruttu maha ning üritas end hästi väikeseks teha. Oh, miks küll on mõni päev nii hall ja inimesed pahurad? Võiks ju juhtuda nii, et kõigi unistused lähevad täide. See võiks aset leida just nüüd. Just siin ja praegu.

Ja see ime juhtuski! Reisijate unistused said teoks!

Illustratsioon incomible/AdobeStock

„Vaadake!” kilkas tädi, kelle tume mantel oli korraga muutunud ballikleidiks. „Ma olen haldjas! Vaadake, oi, vaadake ometi!”

Tema kuldsete kiharatega pead ehtis printsessikroon ja seljal olid tal suured läbipaistvad tiivad. Tädi lendas tiibade vurinal bussis edasi-tagasi. Korraga ta peatus ja küsis: „Aga, kui mõni koll mind ära röövib?”

„Mina kaitsen sind!” lubas onkel, kes oli miskipärast muutunud pirakaks King Kongiks, jämedal

häälel. Ta trummeldas rusikatega vastu kummis rinda, haaras haldja kaenlasse ja ronis kolinal bussikatusele. Lasi kuuldavale kohutava mõirge ... Ükski kolli-onu aga end näole ei andnud – ju siis ei olnud kedagi, kes sellest unistanud oleks. King Kong vahtis nõutu näoga veidi ringi, laiutas pettunult käsi ning kobis koos tädiga tagasi bussisalongi.

Väike koer aga oli muutunud suureks karuks. Ta raputas pruuni pulstunud kasukat, urises korra, otsekui häält proovides ning asus siis laulma:

„Sügisel ma uinun,
äh! – räpp uinub ka.
Kevadel ma ärkan,
äh! – ikka räpiga.”

Siis jõudis buss lõpp-peatusesse ja ime sai kahjuks otsa.

Haldjast oli saanud taas tädi ning King Kongist onu. Aga miski oli siiski teistmoodi – nad nimelt naeratasid. Ja nad ei olnud enam sugugi kurjad.

Vaid koer oli jäänud karuks. Ehk oli tema unistus siis teiste omast suurem?

„Muki!” hüüdis onu ehmunult. „Mis sinuga on?”

„Olen hoopis Mublu, kuulus mõminaräppar,” kostis koer.

„Aga kas sa koju enam ei tulegi?”

„Ikka tulen,” lubas karuks muutunud koer. „Teen suvetuuri ära ja ... siis tulen talveunele.”

Ma ei tea, kuidas see kõik võimalik oli. Ausõna, ei tea! Aga kui sa märkad bussis karu, kes räpib, siis soovi oma salajane soov – see läheb päris kindlasti täide!

SUVISED ELAMUSED

Laulupidu, üks ja kaks,
tehakse seal plaks ja plaks.
Laulavad kõik suured-väiksed
nagu õnnelikud päiksed.

Tantsupidu, üks ja kaks,
käib seal väga tore tants.
Kõik tantsijad seal hüplevad
ning hiljem meres suplevad.

Kaks üritust – need toredad,
kõik vaatama neid tulevad.
Kui peod on läbi – tuju hea,
siis sammud rõõmsalt koju sea!

Lisette Suik
6. kl

LAULUPIDU

Laulupidu suures linnas,
tahan sinna väga minna.
Laulmisega palju tööd –
päeval, õhtul ning ka ööl.

Laulan siin ja laulan seal,
lõpuks laululava peal,
nii et taevas kumab koit,
sinna tõusis lootuse loit.

Laulupeol on palju rahvast,
marssida rongkäigus vahva.
Seljas kleit ja peas on pärg,
selg on kõndimisest märg.

Raskustest ei hooli ma,
kui saan oma kooriga,
olla laululava peal,
uhkelt võin ma laulda seal.

Marian Major
7. kl

Võrumaa
Keskraamatukogu
korraldas sel kevadel
9. korda omaloomingu-
konkursi. Selle aasta teema oli
„Laula, laula, suukene, karga,
kabujalakene”. Siin on valik
Võru Kreutzwaldi Kooli
laste luuletustest.

LAULA LAULU LAULUPEOL

Laula laulu laulupeol,
tantsi tantsu tantsupeol.
Suve suured sündmused
särisevad meelel veel.

Kaare all kõik laulavad,
muruplatsil tantsivad.
Pidu käib siin täies hoos,
rõõmuhõiskeid igal pool.

Suured-väiksed kõik on koos,
tunde hea see hinge toob.
Kestab veel nii aastakümneid,
laulu, tantsu, tundeid helgeid.

Gloria Härmik
7. kl

LAULUTULE SÜÜTAME

Laulutule süütame,
avalaulu laulame.
Dirigent meid juhatab,
noodid kätte annab ta.

Laulupidu, rõõmupidu,
lapsi on seal mitmeid ridu.
Tantsivad ja laulavad,
sõpru kokku kutsuvad.

Isamaale laulame,
kodumaad me kiidame.
Kooris ühte sulame,
rõõmsalt kokku kõlame.

Pidutuju naudime,
mitmeid laule kuulame.
Ise kaasa laulame,
rahva melu naudime.

Merite Ilves
7. kl

minu arm, minu rahu, minu vabadus

Mu silmapiiril kumab koit, päikesetõusu aegu.
Usun, siin üksi pole keegi.

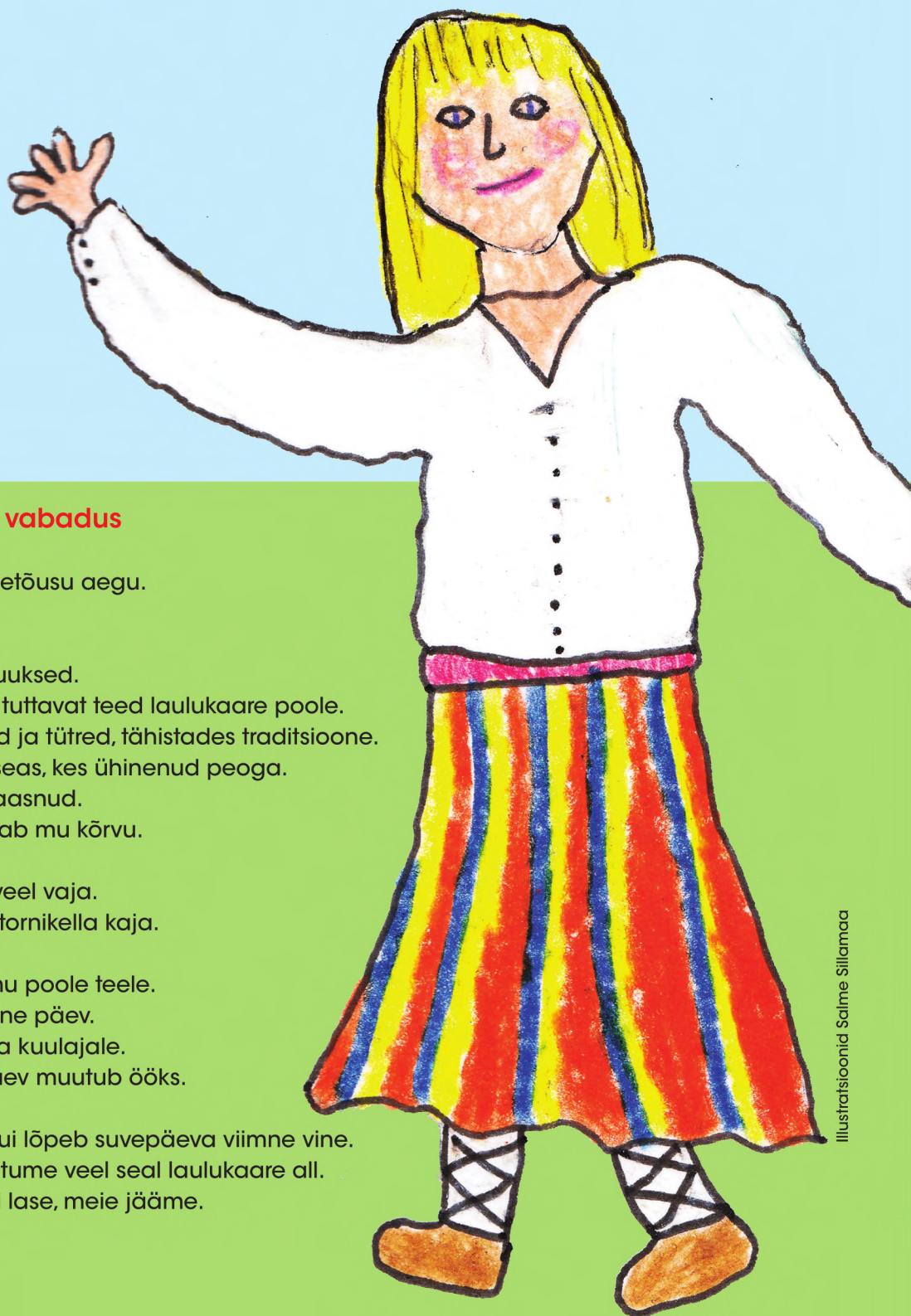
Igaviku suvises tuules lehvivad juuksed.
Sammudes juba esivanematele tuttavat teed laulukaare poole.
Armastavad isad ja pojad, emad ja tütreid, tähistades traditsioone.
Mineviku vaimu tunnetan meie seas, kes ühinenud peoga.
Armsad, kes ammu läinud, on naasnud.
Algabki. Armas kannel juba kostab mu kõrvu.

Ongi käes, üks hetk on see, mis veel vaja.
Nüüd ka päike laulab ja kostab tornikella kaja.

Mu kaunimad laulud saadan sinu poole teele.
Isamaale, vaid talle kuulub tänane päev.
Nii kuulub mu süda armastusega kuulajale.
Uhkelt lauldes vaatatan, kuidas päev muutub ööks.

Armastusega lahku siis lähme, kui lõpeb suvepäeva viimne vine.
Raske on see, kuid küll varsti kohtume veel seal laulukaare all.
Mu arm, vaid sina ära mind lahti lase, meie jääme.

Katrinka Josephine Savimägi
9. kl

Illustratsioonid Salmel Sillamäel

KÕIK ÕUE MÄNGIMA!

SVAMMIJOOKS

Võistlejad jagatakse vähemalt kaheks võistkonnaks. Igal võistkonnal on stardijoone juures ämber vee ja svammiga. Finišijoone juures on tühi ämber.

- Hakatakse kordamööda märja svammiga jooksmas finišis oleva ämbri juurde, kus väänatakse märg svamm ämbriksse kuivaks.
- Kui kõik võistkonna mängijad on saanud svammi väänata, mõõdetakse vee kogus finišijoone juures olevates ämbrites. Kellel on kõige rohkem vett, see on võitja.
- Mängu saab ka kahekesi mängida, kui on ette antud aeg – näiteks kaks minutit. See, kes suudab svammiga selle aja jooksul kõige rohkem vett ämbriksse väänata, ongi võitja.

AARDEJAHT

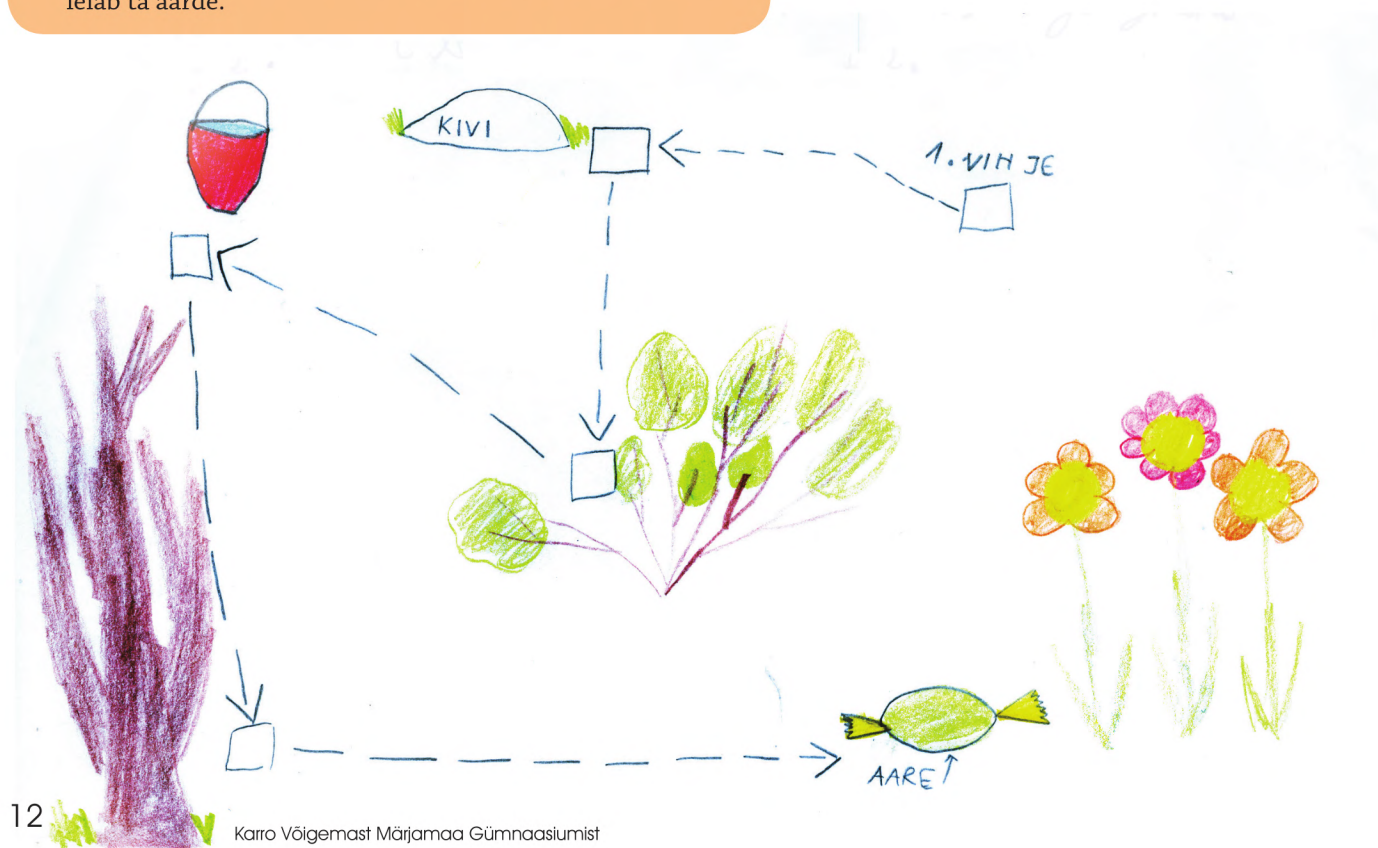
Mängus peab olema vähemalt kaks inimest.

- Üks mängija peidab ära aarde. See võib olla väike maiustus või mõni muu tore asi.
- Edasi kirjutab aarde peitja paberitele vihjed, kuidas aaret leida. Üks vihje viib teise vihjeni. Vihjed peidetakse samuti ära.
- Esimene vihje antakse aardeotsijale kätte või peaks see lihtsas peidukohas olema.
- Otsija loeb vihjet, kus asub järgmine vihje, kuni lõpuks leiab ta aarde.

HAI RÜNNAK

Seda mängu on hea mängida liivarannas.

- Joonistage liivale kaks lainelist joont (teeneteisest umbes 20 sammu kaugusele), mis tähistavad ohutut ala.
- Üks mängija on hai ja kõik teised on väikesed kalad. Hai seisab ookeanis ja kalad jooksevad ühelt ohutult alalt teisele. Hai üritab kalu puudutades kinni püüda, kuid ta tohib seda teha ainult siis, kui kalad on ookeanis.
- Kui hai saab kala kätte, saab sellest kalast teine hai. Mõlemad haid hakkavad ülejäänud kalu taga ajama.
- Mäng jätkub, kuni kõik haid on kinni püütud.

PING-PONG

Mängimiseks on vaja palli, üks mängijatest hakkab viskajaks. Igal mängijal on kolm elu. Kui viskaja ütleb „PING“, tähendab see, et pall tuleb kinni püüda. „PONG“ tähendab, et pall tuleb lasta maha kukkuda.

- Kõik mängijad seisavad üksteisest veidi eemal.
- Viskaja viskab ühele mängijale palli, hüüdes samal ajal „PING“ või „PONG“.
- Püüdja peab tegema seda, mida hüütud sõna tähendab. Kui ta teeb vea, jääb ta ühest elust ilma.
- Pall antakse viskajale tagasi ja mäng jätkub samamoodi. Viskaja viskab mängijatele juhuslikus järjekorras palli, kuni mängu on jäänud vaid üks mängija.

AHVID JA BANAANID

Mängu eesmärk on selgitada välja kõige kiirem ja osavam ahv ning kõige kiirem ja kavalam banaan. Mängu on mõistlik mängida õues, kus on palju ruumi jooksmiseks ja tagaajamiseks.

- Mänguks on vaja vähemalt kuus osalejat. Mängijad valivad enda seast 2-3 ahvi (sõltub osalejate arvust). Ülejäänud mängijad on banaanid.
- Ahvid hakkavad banaane taga ajama ja kinni püüdma. Kui ahv on banaani kinni püüdnud, siis banaan on tema saak ja peab järgnema omanikule. Teine ahv seda banaani enam püüda ei tohi. Kinnipüütud banaan ei tohi ahvi teiste banaanide püüdmisel abistada.
- Mäng kestab seni, kuni püüdmata on jäänud viimane banaan. Võitjad on ahv, kes suutis püüda kõige rohkem banaane, ja viimane banaan, kes jäi püüdmata.
- Mängu jätkatakse nii, et valitakse uued ahvid ja banaanid.

Mänge tutvustasid Karl Robin Varik, Karro Võigemast, Hanna Niinemäe, Eliis Kantsik Märjamaa Gümnaasiumist

Eliis Kantsik Märjamaa Gümnaasiumist

INGERI IMELINE MAAILM

Inger Fridolin (20) tuleb intervjuud andma kitarri ja seljakotiga. Pärast kohtumist ruttab ta jalgpallitreanni ja õhtul ootab ees esinemine. Just sellist kiiret elu elab Inger sel suvel. Märksõnadeks on veel gümnaasiumi lõpetamine, puhkusereis Euroopasse, jalgpallilaager lastega San Marinos ning kontserdid Käsbus, Hiinas ja Hollandis.

ÜKS UNISTUS

Enne Eesti Laulu võistlust ja laulu „Coming home” oli kõik märksa rahulikum. „Eesti Laulul osalemine oli minu jaoks väga tähtis, nii noores eas on see väga suur hüppelaud. Ammutasin väga palju kogemusi,” räägib Inger ise. „Kõik, mis toimus enne esinemist lava taga ja lava peal, see oli nii teistsugune vaatepilt. Tavalisel kontserdil lähed lihtsalt lavale, teed asja ära ja siis lähed koju tagasi. Nüüd nägin, kui palju tööd võib olla ühe asja taga.”

Unistus Saku Suurhallis esinemisest oli Ingeril juba tükk aega. Aga ta poleks uneski osanud arvata, et see täitub enne, kui ta oodatagi oskab. „Mõtlesin, et kuidas see võimalik on? Kuidas ma nii lühikese ajaga olen siin?”

Ingeri tee muusikani sai alguse juba lapsepõlves. Tema pere on läbi ja lõhki muusikaga seotud. Ema on Rahumäe põhikoolis ja Tallinna Muusikakeskkoolis õpetaja ning dirigent, isa lõpetas Tallinna Muusikakooli metsasarve erialal. Emapoolsed vanavanemad on samuti muusikaga seotud, vanaisa tegutses klarneti-õpetajana. „Ema on rääkinud, et kui olin veel hällilaps, võttis ta mu Estoniasse kontserdile kaasa. Sel hetkel, kui orkester hakkas mängima, jäin ma täiesti vait ja kuulasin,” räägib Inger.

SUUNURGAD KÕRVUNI

Ema sõnul oli Inger rõõmsameelne ja lõbus laps, kel suunurgad alati kõrvuni. „Olen esimene laps peres. See, kes väiksematele eeskuju näitab,” ütleb Inger, kelle peres on kokku neli last. „Lapsena meeldis mulle väga olla meie maakodus Peipsi ääres. Olin seiklev laps, käisin ise metsas, ronisin puude otsas. Tegelesin üksi oma asjadega, sain sellest rõõmu.”

Esimesed viis klassi käis Inger Viimsi koolis. „Kool ise oli tore, ootasin väga hetke, et saaks seal käima hakata. Aga siis tekkis tunne, et kool on lihtsalt liiga suur ja soovisin minna väiksemasse keskkonda,” jutustab ta. Inger astus Tallinna Muusikakeskkooli, et hakata süvitsi klassikalist muusikat õppima. Erialaks said löökpillid. Trummimängu oli ta paar aastat Viimsi muusikakoolis juba õppinud.

LOOMEPERIOOD

15-aastast Ingerit tabas aga loomeperiood. „Olin tol ajal hästi sissepoole elav inimene,” meenutab ta ise. „Nokitsesin üksi oma toas, mõtlesin teismelise muremõtteid – muusika aitas neid sõnadesse panna ja ennast väljendada – ma arvan, et sellest tuli soov tegeleda loominguga.”

Väiksest peale oli ta laulnud küll koorides, kuid üksi esinemise kogemust ei olnud. Nüüd avastas Inger Ed Sheerani ja tema muusika. Inger hakkas ise kitarril õppima. „Mul oli väga suur lavahirm, mõtlesin, et prooviks teha nii, et esineks rahvale.” Esimene

Alma Lii Farkas ja Inger pärast intervjuud

Foto Jürgen Vainola

ülesastumine suurema publiku ees toimus ema sünnipäeval, kus oli pea sada inimest ja olukord võttis põlve nõrgaks. „Aga sain tunde kätte, et tahan seda teha!”

Põhikooli lõpus oli vaja teha valik, kas hakata mängima orkestris ja võtta suund muusikaakadeemiasse või arendada edasi oma loomingut. Inger langetas lõpuks otsuse Tallinna 32. Keskkooli kasuks. Kooli kõrvalt jäi võimalus tegeleda edasi muusikakirjutamise ja kitarrimänguga. „Olin 32. Keskkooli kohta väga palju head kuulnud, tegin otsuse ja see on parim otsus minu elus. Kool on selline, kuhu tahaks isegi järgmisel aastal minna tagasi.”

JALGPALL

Valikuid on Ingeri elus olnud veelgi. Ta on mänginud 14 aastat jalgpalli, kuid kolme aasta eest juhtus mängu käigus õnnetus. Põlve tuli opereerida ja asjatundjad ütlesid, et nüüd on jalgpalliga lõpp. „Tol hetkel oli mul mõttes rohkem jalgpall. Olin välismaale saanud, män-

gisin koondises ja kõik oli ees,” räägib Inger. „Kuid kui vigastus tuli, sain aru, et nüüd on muusika kord minu elus esile tulla.”

Ühel päeval saabus kunagiselt treenerilt Martin Reimilt ootamatu telefonikõne. Viimsis otsiti jalgpallitreenerit ja nii otsustaski Inger 17-aastaselt, et läheb tööle. „Vigastus oli küll ränk, väga raske oli välja tulla ja leppida, et enam ise mängida ei saa, aga treeneritöö on väga palju mu silmi avanud. Et saad lastega töötada, see on väga erakordne võimalus nii noores eas.”

Inger leidis lastega sideme ja nad saavad üksteisest hästi aru. Juba esimesel aastal võitsid nad hooaja ja Taanis turniiri. Tulevikku vaadates näeb Inger rohkem võimalusi tegutseda muusikaalal, aga peab treeneritööd ka väga oluliseks.

INSPIRATSIOON

Inspiratsiooni saab muusik lähedastelt ja perelt. Ka tänaval vastu tulevad inimesed ja loodus mõjutavad palju tema loomingut. Inger hoiab end ka füüsiliselt vormis. „Kui on vaja loomingulise perioodi ajal puhkust, sest mõte jääb kinni, lähen ja jooksen metsas. Nii saan mõtte endast korra välja ja kui ma tagasi tulen, võin loominguga edasi minna,” ütleb ta. „Tähtis on vaheldus, et ei tüdineks ära.”

Ise kuulab ta igasugust muusikat. Ed Sheeranist oli juba juttu, aga vahel kostab Ingeri kõrvaklappidest hoopis 1980-90ndate muusikat. „Vahel kuulan ka popilikumat muusikat. Kõik oleneb tujust.”

KÕIGE TÄHTSAM ON TAHE

Kitarri harjutamist peab Inger väga oluliseks. „Eks ikka ainult siis, kui harjutad, saad pillimängu oskuse kätte,” ütleb ta. „Tahe on kõige tähtsam. Mu mõte saata enast kitarril oli nii suur ja soovisin nii väga kitarri selgeks saada, et tahe pani mind tegutsema.” Eesti Laulul otsustas Inger saata end ukulelel ja õppis pilli selgeks.

Inger püüab veeta võimalikult vähe aega telefonis ja sotsiaalmeedias. Ühelt poolt on tal küll vaja tegeleda oma sotsiaalmeediakontoga, tegeleda esinemispakkumiste ja reklaamiga. Teiselt poolt ütleb ta, et püüab telefoni võimalikult palju ära panna ja mitte selle peale mõelda. „Vanemad on ka õpetanud, et me teeks midagi muud, et see ei oleks ainuke asi, millega tegeled,” räägib ta ise. „Soovitan küll, et nii palju kui võimalik, nautige seda, mis ümberringi toimub. Meie ümber on nii palju ilusat ja huvitavat!”

Tekst **Kätlin Vainola**, abiks olid **Alma Lii Farkas** ja **Eva Kreem**

ELU SUURIM
SEIKLUS

Disney · PIXAR
LELULUGU
4

DIS

EESTI KEELES!

KINODES 2. AUGUSTIST

PXR

KOKKA ISE!

Foto Kätlin Vainola

Vahvlijäätis

Lõõskava päikesega on väga mõnus, kui külmkapis ootab jahutav jäätis. Kuid paljud ei tea, et oma lemmikmaiust võib hõlpsasti kodus valmistada ainult kahest koostisosast: kondenspiimast ja vahukoorest! Kui oled kord enda käpakestega segatud jäätist maitanud, ei lepi te enam poekraamiga.

Isetehtud jäätis on hulga ehtsam, koosesem ning krõbedama vahvliga. Mis kõige parem, see annab vabaduse. Igaüks segab meelepärasest kokku ideaalse jätsi. Lausa sellise, mida mitte kusagil maailmas ei leidu. Jäätis kummikarude, hommikuhelveste ja vanaema moosiga – miks ka mitte?! Niisiis, kutsu pere ja sõbrad kokku ning tehke suur ports jäätist. Suurepärase algus kuumaks suveks.

Mia Mai Seppel

Foto Tiia Suvi

Vahvlid

1 muna
250 ml (mandli)piima
50 g võid + raudade määrimiseks
40 g suhkrut
150 g jahu
näpuga soola

Sega suhkur ja muna ühtlaseks. Lisa sulatatud või ja vaheldumisi jahu ning piim. Sega ühtlaseks ja lase pool tunnikest seista. Nüüd kutsu vanem appi. Kuumuta vahvlimasin. Määri rauad killu võiga ja vala rauale pool kulbitäit tainast. Küpseta u 5 minutit või kuni vahvel on kuldne. Et torbikut vormida, pead vahvli rulli keerama otsekohe. Et näpud ei saaks kõrvetada, võta appi paberrätik.

Jäätise põhiretsept

400 g suhkruga kondenspiima
500 g 35%-list rõõska koort ehk vahukoort

Vahusta mikseriga rõõsk koor, kuni tekib tihke vaht. (Vahustada võib ainult äsja külmast võetud koort, sooja koort vahustades tekib või.) Sega kondenspiim ja vahukoort ühtlaseks massiks. Nüüd viska sisse kõik meelepärase, inspiratsiooniks kaks kombot jäegmisel leheküljel.

Vala lisanditega jäätis külmakindlasse plastkarpi, kata kaanega ja aseta u 5-8 tunniks sügavkülmikusse. Kindlasti käi jäätist iga tunni tagant kahvliga segamas, muidu läheb maius liiga kõvaks.

Vau-efektiga violetne mustikajäätis

pool eeltehtud jäätisesegust
2 tassitäit külmutatud mustikaid
paar spl sidrunimahla

Tambi marjad moosiks ja lisa sidrunimahla.
Sega marjaplödi jäätisesse. Kui tahad siiruveerulist jäätist, sega nii vähe kui võimalik.

Snickers'i ainetel jäätis soolakaramelli, šokolaadikildude ja maapähklitega

pool eeltehtud jäätisest
peotäis šokolaaditükke
peotäis soolapähkleid

KARAMELLIKASTE:
pool tassitäit suhkrut
paar spl vett
veerand tassitäit rõõska koort
1 tl võid
veerand tl soola

Vala potti suhkur ja vesi. Kuumuta keskmiselt madalal kuumusel, kuni tekivad mullikesed. Seejärel võta kuumust vähemaks ja sega pisut, et kõik suhkruterakesed ära sulaks. Eemalda pliidilt, lisa kohe koort ja või. Sega ja vala klaasanumasse. Aseta jahtunult külmikusse. Sega pähklid ja šokolaad jäätisesse. Enne serveerimist nirista peale karamell.

Fotod Tiitu Suvi

Vimkaga šokolaadi-banaani „jäätis“

Supertervislik, kuid rikkalik ja tummine maius, mis valmib külmutatud banaanidest. Suureks abiks neile, kes piima süüa ei või.

2-3 banaani
paar spl (mandli)piima
paar spl kakaopulbrit
šokolaaditükke

Pese ja koori banaanid ning viiluta ratasteks. Aseta ööks karbikesega sügavkülma. Vala banaanikettad, piim ja kakaopulber suure võimsusega köögikombaini või blenderisse. Surista, kuni tükke enam pole ja tekib kreemine ja tihke mass. Lisa šokolaaditükid ja serveeri kohe. Kui jäätis on liiga vedel, asetä karbikesega külma ja lase väheke taheneda.

LÕUNATIRK

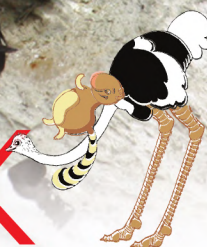

Foto Peep Veedla

Peep Veedla

Eestlased on laadarahvas. Kevadest sügiseni käiakse laadalt laadale. Küll kevadlaad, küll lillelaad, küll antiigilaad, küll tünnilaad ... Siis veel raamatulaad, sügislaad, koolilaad, jõululaad jne. Aga vahel satutakse ka linnulaadale. Siis kui suvel mõni Põhjamaaareis ette võetakse. Just nüüd, juulikuus, käib sealsetel rannakaljudel tööline laadaelu. Linnulaatadeks nimetatakse mitmete põhjamaiste linnuliikide tihedat külge külje kõrval pesitsemist ja just lõunatirk on üks tüüpilisemaid „laadalinde“.

KÜLAS LÕUNATIRKUEL

Olen lõunatirkudel külas käinud paljudel Põhjala saartel: Lofootidel Norras, Rathlinil Põhja-Iirimaal, Islandil, Fääridel ja Shetlandi saartel. Aga nende „laatasid“ leidub alates Alaskast läbi Gröönimaa ning Skandinaavia kuni Venemaa idarannikuni. Tuuline, külm ja vihmane kliima neid linde ei häiri. Niikuinii veedavad nad enamiku aastast avamerel, kus tingimused on karmid. Maismaale, kui nii nimetada seda imekitsukest lapikest kaljueendil, tulevad nad vaid pesitsema. Ning

pesitsusajalgi toovad poegadele toitu avamerelt, kuni 50 kilomeetri kauguselt.

LÄRM JA SAGIN

Olles jälginud tirke linnulaatadel, tundub lausa utoopiline, et nad merel väikestes vaiksetes parvedes aega veedavad, mil jääb mulje, et tegemist on tummade lindudega. Linnulaada sagin ja lärm on muljetavaldav. Nende tibud suudavad valjusti häälitseada isegi veel enne munast koorumist, kui selleks põhjust leiavad. Näiteks siis kui vanalinnud haudumise ajal oma ainsa muna ümber pööravad. Kui see muna poleks ühest otsast niivõrd kitsatipuline, võiks see kergesti kaljueendilt alla veereda, aga olles pirnukujuline, pöörleb see ühe koha peal. See on ka ainuke võimalus, sest nii vähe ruumi oma pesas pole ühelgi teisel linnul. Lamedatel kaljutasanditel võib tirkude pesi ühele ruutmeetrile mahtuda kuni 20, ebatasase pinna korral isegi kuni 70! Tirkud seisavad pesadel üksteisega kehalises kontaktis nagu inimesed tipptunnil trammis või bussis. Ning sellega kaasnev lärm ja hais on lausa kujuteldamatud.

KOHTUMISED EESTIS

Pisut pingviini meenutava kehakujuga lõunatirku võib rände ajal ka Eesti rannikul kohata. Tänavu kevadel märgati neid korduvalt Hiiumaal Ristna lõunaneemel ning korra ka Virtsus. Mullu ka Saaremaal, Pakri neemel ja Põõsaspeal. Nii kevad- kui sügisrände ajal. Aga Eestis pesitsemise mõtet veel ühegi tirgu pähe vist pole tulnud. Pesitsemisküpsiks saavad tirgud viieaastaselt ning eluiga on neil umbkaudu 20 aastat, nii et tegelikult kasvatab üks tirgupaar heal juhul üles oma elu jooksul vaid 15 järglast. Sedagi siis, kui hästi läheb.

OHUD SUUREKS KASVAMISEL

Ohtusid on aga tirgupoegadel enne suureks saamist piisavalt. Kõige riskantsem on see päev tirgu elus, kui tal umbes kolmenädalaselt, kui tal veel lennuoskust

pole, saabub aeg merele minna. Selleks tuleb pesast välja ja kaljueendilt alla hüpata. Enne mereni jõudmist võib see läbitav õhulend olla isegi 300 meetrit. Ta peab vältima kukkumist vastu mõnda allpool olevat kaljut, tal peab olema õnne mitte sattuda mõne kajaka või änni roaks. Need on aga valvsad ning võivad tirgupoja nokka haarata juba pesaservalt, kui too sinna kõhk- lema jääb. Või õhust või veepinnalt, kui tirguhakatis seal uimasena veel millestki aru ei saa. Ja lõpuks peab ta veel all meres oma isaga kokku saama, sest muidu sureks ta nälga. Kalapüüdmissunsti õpetab isa noorele tirgule selgeks alles järgneva kuu aja jooksul.

Näib, et enamikul tirgupoegadel siiski on õnne jääda ellu neis karmides tingimustes. Euroopas pesitsevate lõunatirkude populatsiooni suurust hinnatakse poolele miljonile paarile.

Lõunatirgi muna
Foto Didier Descouens/
Wikimedia Commons

Lõunatirgi
perekond

PUTUKAD – LIHTSALT TÜÜTUD VÕI HOOPIS VAJALIKUD?

MEEMESILANE

Apis mellifera

Hüüdnimi: Mumm, Mesilinnuke

Lemmiktoit ja -jook: Õienektar, õietolm, ka suhkrusiirup

Meeldib: Suvepäevadel tõiselt toimetada ja õitelt nektarit koguda, et sellest siis perega koos mett valmistada.

Ei meeldi: Ma muutun päris kurvaks, kui mul kuumal suvepäeval pole vett joogiks ja kui talvel, mil me perega mõnusalt puhata soovime, siis inimesed õues ilutulestiku müra teevad – see on hullem kui äratuskell koolipäeva hommikul.

Kui enamiku aastast meil putukaid pigem näha ei ole, siis võime lausa unustadagi, et nad teinekord mõnusa palava ja pikalt valge suveõhtu ära võivad rikkuda. Magusad maasikad meelitavad kindlasti ligi herilasi, avatud meepurk aga ka hoopis mesilasi. Päike sirab veel kõrgel taevalael ja perekond parmud ei jäta kindlasti tulemata. Kuna õhtu on tuulevaikne, siis varsti on kohal ka sõbrakesed sääsed. No tore! Aga kui nad kõik juba kohale on tulnud ... siis tutvume nende esindajatega lähemalt ja saame teada, et tegelikult esmapilgul tüütud putukad on meile ja terve looduse püsimise jaoks äärmiselt olulised.

Foto Liisa Puusepp

Fotol mesilased, kes elavad tarudes Tallinna Ülikooli katusel

Ma elan ühes hiiglaslikus peres koos umbes 80000 teise mesilasega, meil on üks ema, kelle ülesandeks on munemine ja meil ülejäänutel on kanda kõik ülejäänud ülesanded – kord oleme koristajad, kord ammed, siis ehitajad ja valvurid ning lõpuks ka lennumesilased. Päris nii ikka ei ole, et kohe saaks lennumesilaseks ja saab maailma vallutades õisi külastada. Enne ikka tuleb tunniplaan järgi kõik teised tööd ära teha. Ilusa ilmaga on õite külastamine eriti lahe – ikka selleks, et mee tootmiseks nektarit koguda ja suira tarbeks õietolmu.

Et oma meepauna täis saada, pean külastama umbes tuhandet õit ja teen päevas 10 väljalendu. Selleks, et sina saaksid talve jooksul ära süüa pool kilogrammi mett, on tarvis 30 000 mesilase päevatööd. Teeme seda tööd rõõmuga, kui meil on rikkalikud lilleväljad ees ootamas. Need lilled ju vajavad oma korda meid – me tolmeldame neid ja taimed saavad nii levida.

Illustratsioon Olga M/AdobeStock

SÄÄSK

Pistesääsklaste sugukonnast – *Culicidae*

Hüüdnimi: Moskiito

Lemmiktoit ja -jook: Taimemahlad, imetajate veri

Meeldib: Puulehtede all passida, oma kahe tiivaga ringi piniseda

Ei meeldi: Päike, suur tuul, liiga tihe vihm

Kasvasin üles siin metsaservas, väikses tiigis. Ema arvas, et see on munemiseks hea koht ja nii me seal siis paari päeva eest munast koorusime. Vendi-õdesid oli mul alguses umbes 300. Kõiki ma päris hästi ei mäleta-gi ja kalad sõid vist ka neist paljud ära ...

Vastsena ei olnud ma üldse sääse moodi. Pigem meenutasin ussi. Sellel ajal olid mu enda lemmiktoi-duks igasugused tiigivees hõljuvad taimsed ja loomsed kübemed. Pärast mõnda aega nukkumist, koorusin oma kestast veepinnale, sirutasin tiivad ning lendasin maailma avastama. Otseselt me perega ühendust ei hoia. Vahel ikka trehvame. Aga need ülejäänud sääse-preilid siin? Ei, neid ma otseselt ei tunne. Poisid meil kõik veganid, jäid õienektarit nautima. Nad verest ei hooli. Ma ise tulin siia ikka teie hingeõhus oleva süsi-happegaasi lõhna peale. Selleks, et ise muneda saaksin, pean kindlasti kõhu head valgurikast verd täis imema. Vabandust!

Ja miks sääsekupud sügelevad, sa küsid? Selleks, et oma vajaliku kõhutäie kätte saaksin, eritan torkekohta vere hüübimist takistavat sülg, mis tekitab veidi allergilise reaktsiooni ja tulebki sügelev kupp.

PS. Eestis ei ole vaja karta sääskede levitatavaid haigusi (nt malaaria, kollapalavik), kuna haigustekita-jate arenemiseks on vaja püsivat sooja temperatuuri, nagu on näiteks troopikas. Ja paljud küsivad, et miks meid (muide meid on lausa mitu liiki) siis siin ilmas üldse vaja on, et kui tuleme ja torkame ning paljuneme. Eks meid ikka on vaja looduse ringkäigu toimimiseks. Ega ma nüüd rõõmsalt ei hõika, aga me ise oleme ka söögiks paljudele lindudele ning meie vastsed kaladele. Lisaks võime meiega olla sama tublid tolmeldajad kui mesilased.

Tekst **Liisa Puusepp** ja **Grete Horn**

Ja sa veel mõtlesid, et putukad on nii tüütud ja kas neid on üldse vaja? Kõigi jaoks on loodu-ses oma koht. Kindlasti ei ole putukate eesmärgiks olla tüütu. Ära lase end häirida! Nemat tahavad ju ka lihtsalt elada, oma toimetamisi toimetada, pak-kuda sulle sellist maailma, milles on mõnus elada. Seega jäta palun karmid mürgid kasutamata ning palu ka vanemaid, et nad aias koledalt surmavaid kemikaale ei kasutaks. Kusjuures need võivad olla isegi nii ohtlikud, et mõjutavad ka sinu tervist. Enamik putukaid on äärmiselt olulised taimede tolmeldajad. Mõelda vaid – ilma nendeta ei oleks meil nii rikkalikku valikut marju, puuvilju, aedvilju jpm. Paljud putukad on toiduks teistele, kes samuti meie elu hoiavad. Lisaks on ju putukad nii ilusad ja põnevad, keda jälgida ja uurida. Aitäh putukad, et olete!

RIIKLIKULT TUNNUSTATUD
TEADUSEN
POPULARISEERIJAK

Sünnipäev: 25. detsember
 Koduleht: charlekas.com
 Facebook: Charlekas_Magic
 Instagram: Charlekas

CHARLEKA MAAGIA

... Mustkunstnik Charlekas alias Karl Eelmaa sündis mustkunstnikuna ... Kus ja millal pole täpselt teada. Tema lihvitud tehnikad on aastatepikkuse töö tulemus. Laboritunnid hämarates keskaegsetes keldrites, praktika karmidel tänavatel ja lugematud leheküljed vanadest ning modernsetest raamatutest on muutnud Charleka Eesti üheks ainulaadsemaks ja nõutumaks mustkunstnikuks ...

Nii iseloomustab Charlekas end oma koduleheküljel. Nagu näha, eelistab ta salapäraseks jääda. Ka intervjuude andmisel on ta valiv, kaaludes eelnevalt hoolega, kellele on nõus ennast veidigi avama. Hea Lapse lugejatele ja **Andele** oli ta aga heal meelel nõus natuke saladuseloori kergitada ning ka ühe põneva triki õpetama.

LAPSEPÕLV JA RÄNNUAASTAD

Tallinna poiss Charlekas veetis suved enamasti maal: „Seal olin ma üsna palju üksi, kuna vend ja

teised sugulased olid minust umbes viis aastat vanemad. Mulle meeldis metsas käia – lõket teha, puude otsas ronida ning loodust avastada.”

Oma elu esimese Lego pani Charlekas koos oma pojaga kokku alles nüüd, mõni kuu tagasi: „Ma olen Nõukogude aja laps ja minu lapsepõlves ei olnud väga palju lähedaid mänguasju saada. Näiteks Legosid ei ole mul kunagi varem olnud. Aga nüüd panime lapsega traktori kokku ja ma täiesti mõistan seda fenomeni – see oli nii lahe, et järgmise Lego ostan ma juba endale!”

Pärast kooli astus Charlekas Tartu Ülikooli prantsuse keelt õppima, ent see jäigi lõpetamata – prantsuse keel sai muude meetoditega kiiremini suhu. „Minu eesmärk oli keel selgeks saada, mitte keeleteadlaseks hakata,” selgitab ta ise. Prantsuse keel suus, asus Charlekas maailma avastama. Viie rännuaasta jooksul jõudis ta üsna kaugemale: „Kogu maailm on palju öelda, aga võib-olla nii pool maailma olen läbi rännanud küll.”

MUSTKUNSTI AVASTAMINE

Oma esimese mustkunstri triki õppis Charlekas selgeks kolmandas-neljandas klassis, tõsisemalt harjutama hakkas gümnaasiumi alguses. „Šamaani ja nõiduse temaatika oli mulle kogu aeg meeldinud,” meenutab ta. „Mingi hetk sain ma aru, et see on paras umbluu. Aga läbi mustkunsti saab luua sama muljet, tekitada müstikat.”

Suure publiku ette astus mustkunstnik aga aastaid hiljem: „Alguses ei olnud mul isegi mõtet, et sellega võiks esineda. Ma tegin mustkunsti oma lõbuks, sõpradele ja tuttavatele. Ja ka lihtsalt selleks, et inimestega suhelda. Näiteks kui ma Lõuna-Ameerikas reisisin – hispaania keelt ma ei räägi, nii et minu viis inimestega suhtlemiseks oligi neile trikkide tegemine.”

Muuhulgas elas Charlekas kolm kuud Las Vegases: „Ma kohtusin seal ka mitmete maailmakuulsate mustkunstnikega, nagu Lance Burton ja Jeff McBride. Tol ajal ei teadnud ma neist midagi – internet siis veel nii igapäevane ei olnud. Alles aastaid hiljem sain aru, milliste maailmanimedega olin ühe laua taga istunud ja juttu ajanud.”

TEE LAVADELE

Mustkunsti juures naudib Charlekas spontaansust: „Kui ma läksin kuhugi seltskonda, siis ma ei reklaaminud ennast kui mustkunstnikku, vaid asjad lihtsalt juhtusid. Näiteks võtsin laualt eseme ja kaotasin selle ära või võlusin tühjast õhust välja pudeli. Kuna inimesed ei oska mustkunstitrikki oodata, on nende üllatus suur.”

Eestisse tagasi jõudes oli Charleka huvi mustkunsti vastu haripunktis: „Ma olin Ameerikast kokku ostnud terve kuhja mustkunstiraamatuid. Eestist neid saada ei olnud, nii et USAs avanes mulle täielik kullaaук. Nii võtsingi ühendust Erich Udrasega – kes oli tol ajal ainuke mustkunstnik, keda ma teadsin – ning käisin aasta jagu tema juures õpipoisiks.”

Ühel õhtul võttis Udras Charleka endaga esinemele kaasa. Kui vanameister oli laval *show* lõpetanud, läks ta restoranipubliku hulka lähivaatemustkunsti tegema. „Sina võta need lauad ja tee ka trikke,” ei lasknud ta Charlekal käed rüpes seista. Charlekas

tegigi ja kui Erich talle õhtu lõppedes **tema** osa esinemistasust ulatas, ei tahtnud noor mustkunstnik seda esialgu vastugi võtta. „Aga siis ma sain aru, et see on ka töö.”

Praeguseks on Charlekas küll üks Eesti tuntumaid mustkunstnikke, ent sellele vaatamata on ta üks väheseid, kes pole oma soolotendust teinud. „Ma pole ise selle peale mõelnudki,” tunnustab ta. „Aga väga hea tähelepanek. Kui nüüd mõtlema hakata, siis võiks teha küll ... Klassikalist tendust, kus lihtsalt trikk järgneb trikile, ma teha ei tahaks. Võiks olla midagi veidi teistsugust, teatraalsemat. Aga eks vaatame, ma ei hakka midagi lubama.”

Eriilmelisi tendusi on Charlekas teinud varemgi, aga siis on lavalaudu jagatud Meelis Kuboga. Näiteks mustkunstietenduses „Räpane sessioon” kehastuti öövatohtriteks, Kinoteatri lavastuses „Kaota mu naine ära” avati mustkunstniku igapäeva elu tagamaid ning tenduses „Filmitrikk” toodi publiku ette klassikalised kaameratrikid – loomulikult kaameraid kasutamata.

TRIKID LEIAB RAAMATUTEST

Heaks mustkunstnikuks peab Charlekas seda maagi, kes ei kasuta (vähemalt näiliselt) väga palju rekvisiite. Tema jaoks on väga oluline ka trikkide taga olev isiksus. „Keha, hää ja miimika on väga võimsad tööriistad,” usub ta. „Trikk ise ei olegi minu jaoks enam oluline – peamine on see, kuidas seda trikki tehakse.”

Ka Charleka nelja ja poole aastane poeg on juba mustkunstiga tutvust teinud: „Ma olen talle ühteist näidanud jah. Aga ma ei ütle talle trikkide saladusi, vaid näitan neid mingite teiste, tavaliselt publiku jaoks varjatud nurkade alt, kuni ta saab ise aru. Isegi kui ta ei hakka mustkunsti tegema, siis selline mõtlemine ja seoste leidmise oskus tuleb elus kindlasti kasuks.”

Noorele mustkunstnikule soovitab Charlekas järjepidevust ja videoõpetuste vältimist: „Otsige pigem trikid üles raamatutest. Nii ei hakka te kedagi teist matkima – videote järgi õppides tulevad mingid liigutused ja maneerid alateadlikult kaasa. Raamatust õppides pead aga esitluse ja stiili ise välja mõtlema – ja see on juba looming.”

MAAILMAKUULUS MÜNDITRIKK

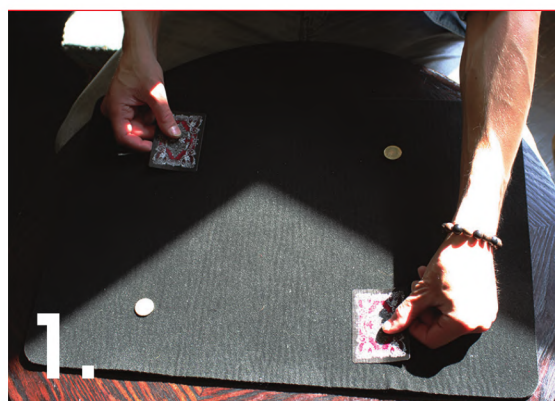
Sul on vaja
matti või laudlina,
mille peal trikki
esitada, nelja münti
ja kahte mängu-
kaarti.

Charlekas valis õpetamiseks tõelise maiuspala. „Coin matrix” on mustkunsti kullavaramusse kuuluv trikk, mida esitavad siiani mustkunstnikud üle kogu maailma. Ja on ka põhjust – klassikaline münditrikk jätab publiku imestusest õhku ahmima.

Videot, kuidas
Charlekas trikki ise
esitab, võid näha Hea
Lapse kodulehel,
Facebooki lehel ja
Youtube'i kanalil.

- Charlekas asetab mündid ruudukujuliselt matile ning võtab kumbagi kätte ühe kaardi. Kaarte müntidele asetades selgitab ta: „Ma saan katta kinni kaks ülemist münti, kaks alumist münti, kaks vasakpoolset münti, kaks parempoolset münti või diagonaalis. Igal ajahetkel on näha kahte kaarti ja kahte münti.”
- Olles kõik võimalikud kombinatsioonid läbi näidanud, jäävad kaardid diagonaalis lauale, kattes vasakpoolse ülemise ning parempoolse alumise mündi. Parempoolne ülemine ja vasak alumine münt on nähtaval.
- Seejärel võtab Charlekas laualt vasakpoolse alumise mündi, kergitab veidi mati äärt ja viib käe koos mündiga mati alt vasakpoolse ülemise kaardi alla. „Siit, selle spetsiaalse trikimati alt rändab see münt kaardi alla,” lubab ta. Ja tõepoolest – kui Charlekas kaardi korraks laualt üles tõstab, on selle alla tekkinud teinegi münt.
- Mustkunstnik asetab kaardi tagasi müntidele ning võtab laualt parempoolse ülemise mündi. Seegi tungib võluvälj läbi lauakatte ning ilmub vasakpoolse ülemise kaardi alla.
- „Viimase mündi teeme nähtamatult,” lubab Charlekas. Haaranud parempoolse alumise kaardi kohalt sõrmede vahele nähtamatu mündi, viskab ta selle vasaku ülemise kaardi poole.
- Ja nii uskumatu kui see ka ei oleks – Charlekas tõstab laualt mõlemad kaardid ning kõik neli münti on nüüd vasakpoolse ülemise kaardi all koos.

Münte kaartidega kattes jätta diagonaalsid kõige viimaseks.

Võta salaja alumise parempoolse kaardi all olev münt kätte ning peida seda kaardi taga. Nüüd vaheta kaardid veel ühe korra ringi. Parema käsi koos mündiga peaks liikuma madalalt, libisedes mööda matti, ning vasak käsi üle teise. See aitab publiku eest varjata, et paremal all enam münti ei olegi. Pärast kaartide vahetust on kaks münti juba vasakpoolse ülemise kaardi all.

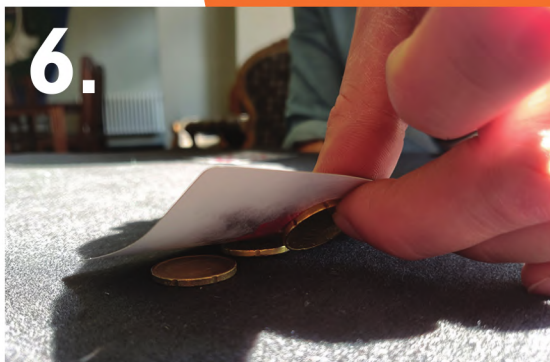
3.

Kui oled laualt mündi võtnud ja selle mati alla viinud, siis jäta see matti kergitava vasaku käe sõrmede vahele.

5.

Kui tõstad vasakpoolse alumise kaardi laualt üles, siis vii see mati ääre juurde ja peida vasakus käes olev münt selle alla. Ära muretse – publiku tähelepanu on suunatud lauale tekkinud teisele mündile, nii et seda ei pane keegi tähele.

6.

Vii kaart tagasi müntide peale. Nüüd on ülemise parempoolse kaardi all juba kolm münti – aga publik seda muidugi ei tea.

4.

Parem käsi vii sujuvalt edasi, vasakpoolse ülemise kaardi alla. Parema käe liikumine peaks olema ühtlane; mündi jätmiseks vasaku käe sõrmede vahele ei tohiks pausi teha.

7.

Korda piltidel 3-6 olevaid liigutusi ka parempoolse ülemise mündi jaoks.

8.

Kuna kõik neli münti on tegelikult juba ülemise vasakpoolse kaardi all, võlu viimane münt nähtamatult kohale.

9.

Tõsta laualt kaardid ja lase publikul hämmastuda.

Disney

LÕVIKUNINGAS

KINODES 19. JUULIST
EESTI KEELES!

SUUR SUVI!

„Angry Birds 2:
Kurjad linnud. Film”

Oodatuim aastaag on täies hoos ning kuna meiegi tahame vahepeal puhata, siis on sinu käes hetkel juuli ja augusti topeltnumber. Mis tähendab seda, et peame kiiruga läbi võtma lausa kahe kuu filmivaliku. Pikema jututa asja kallale.

SUPERKANGELASED

Esmalt midagi kõigile superkangelaste sõpradele, kes on nagu nõeltel pärast suurfilmi „Tasujad: Lõppmäng” äravaatamist. Filmis „Ämblikmees: Kodust kaugel” saab teada, kuhu saatus viib maailma päästmise järel Peter Parkeri (Tom Holland). Klassiekskursioonile Euroopasse, kus on kaasas nii tema parim sõber Ned (Jacob Batalon) kui ka unistuste tüdruk MJ (Zendaya). Paraku segab Peteri puhkuseplaane Nick Fury (Samuel L. Jackson), kes vajab Ämblikmehe abi seoses uue esilekerkinud ohuga. Millist rolli mängib selles kõiges salapärane Mysterio (Jake Gyllenhaal), selgub juba kinos!

HELLITATUD TOAKASS

Kelle jaoks superkangelased pole kinno minnes esmane valik, neile sobib pigem animafilm „Sabaga spioon”, mille keskmes hellitatud toakass Marnie, kes unistab elust laias maailmas, väljaspool koduseinu. Vaeseke saab omal nahal kogeda, et soovide puhul on see oht, et need võivad teinekord täide minna! Oma mugavustsoonist välja kukkunud kiisu saab elu õppetunde uutelt sõpradelt, kelleks on jõhker koer Elvis, stressitalumatu kukk Munabert ning eesel Anton, kes unistab ... näitlejaks saamisest. Teel ootavad seda veidrat sõpruskonda mitmed seiklused, mis võtavad ühel hetkel ka ohtliku suuna.

LÕVIKUNINGAS

Disney stuudio pakub sel suvel lausa kaht suurt kinolamust. Esimeseks muusikaline muinasjutuseiklus „Lõvikuningas” lõvipoeg Simbast, suure kuninga Mufasa pojast, kelle tee troonile saab olema väga keeruline tänu tema alatule onule nimega Scar. Kõik loomad räägivad ja laulavad eesti keeles, põhitegelastele annavad oma hääle Norman Salumäe, Liis Lemsalu, Marko Matvere, Mait Malmsten, Valter Soosalu ja paljud teised.

MÖLL JA LELUD

Augusti alguses saab näha hullu möllu, kui ekraanil pääsevad valla musklis kiilaspäised kihutajad filmis „Kiired ja vihased: Hobbs ja Shaw”. Nagu pealkiri reedab, on tegu „Kiirete ja vihaste” saaga kõrvallooga, mille põhitegelasteks kivistuvad löömamehed Luke Hobbs (Dwayne Johnson) ja Deckard Shaw (Jason Statham). Kes, nagu arvata võite, peavad asuma maailma päästma. Teistmoodi tuntud kangelased ehk kauboi Woody ja kosmosevallutaja Buzz Valgusaasta naasevad oma suurte ja väikeste sõprade ette filmis „Lelulugu 4”, mis näitab nende elu uue omanikuga, tutvusi uute nukkudega ja seda, kui suur võib maailm õigupoolest tunduda siis, kui sa oled lelu.

PEREFILM

Terve perele on mõeldud seiklusfilm „Dora ja kullast linn”. Peategelaseks on rahutu loomuga ja mõõdukalt sõnakuulmatu teismeline seikleja Dora (Isabela Moner), kes kutsub sõbrad endaga kaasa suurele ja

„Dora ja kullast linn”

ohtlikule seiklusele, et päästa oma vanemad (Eva Longoria ja Michael Pena) ning lahendada kadunud kullalinna saladus.

VIHASED SULELISED

Aga see pole veel kõik! Mõne aasta eest jõudsid telefonimängudest suurele ekraanile vihased sulelised. Kuna maailma kinokülastajad nende koomilistele seiklustele piisava innuga kaasa elasid, on nüüd tulemus käes. Kauaoodatud järg pealkirjaga „Angry Birds 2: Kurjad linnud. Film”. Selle loo lennuvõimetud nimategelased on endiselt tülis salakavalate rohelistest sigadega. Ent nüüd kerkib esile uus hädaoht, mis ähvardab nii Lindude kui Sigade saart. Nüüd ongi elupõlised vaenlased sunnitud sõlmima nõrgukese vaherahu, sest oma kodude päästmine on tähtsam kõigest muust.

Saimegi ringi kahele kuule peale. Mida põnevat pakub meile koolialguse leevenduseks septembrikuine kinokava, sellest juba järgmises numbris. Ilusat suve. Kohtumiseni kinos!

Kinokuju

PÄIKE

Hull Teadlane

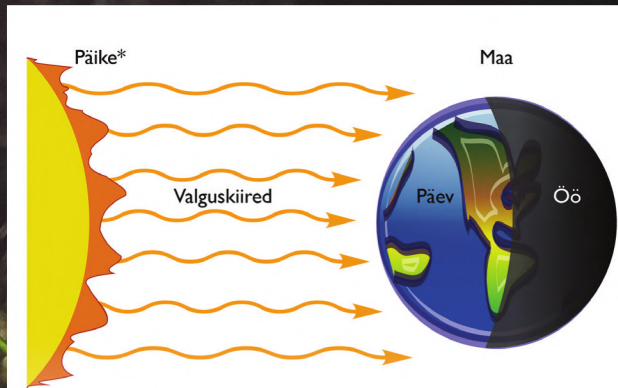
Tartu Ülikooli muuseum,
hullteadlane.ut.ee

Eks kõik teavad, et öösel paistavad taevas tähed ja päeval Päike, aga kas olete kuulnud, et Päike ise on samuti üks tähtedest – ta on lihtsalt meile nii palju lähemal, et ta paistab palju suuremana ja tema valgus teeb kõik heledaks. Aga miks ta üldse tõuseb ja langeb, mis on temast kasu ja miks ta nii hele on?

PÄIKE KUI TASKULAMP

Kuigi räägitakse, et päike tõuseb hommikul ja langeb õhtul, on see tegelikult eksitav viis, kuidas rääkida, sest nii jääb mulje, nagu Päike ise oleks see, mis liigub ümber Maa, aga tegelikult nii ei ole. Päeva ja

öö vaheldumine tuleb hoopiski sellest, et maakera, mille peal me oleme, keerleb ümber iseenda. Päikest võib selles mõttes pigem ette kujutada kui taskulampi, mis paistab keerleva palli peale. Taskulamp saab korraga paista ainult ühele palli poolele, aga pall kogu aeg keerleb, seega vaheldub see, kummale poole ta paistab. Meile, kes me aga vaatame palli pealt taskulambi poole, tundub, nagu liiguks hoopis taskulamp – umbes nagu rongist või autost välja vaadates tundub ekslikult, et ülejäänud maailm liigub ja autos sees on kõik paigal. Meile muidugi sobib see hästi, sest tänu sellele keerlemisele paistab Päike tervele maakeralale.

*Tegelikult on Päike Maast veel palju suurem ja väga väga palju kaugemal.

MIKS SEE NII VAJALIK ON, ET PÄIKE PAISTAKS?

Lihtne vastus oleks see, et siis on valge. Valgus on ääretult kasulik ja mitte ainult selleks, et näha, kuhu kõndida. Tegelikult on valgus üks elu alustest: nimelt sealt saab kogu elusloodus oma energia.

MIS ON ENERGIA?

Lihtne vastus on, et energia on see, tänu millele saab midagi teha. Päikesest meieni jõudva valgusenergia kasutavad taimed ära ja saavad selle tõttu kasvada. Loomad saavad oma liikumiseks ja mõtlemiseks vajaliku energia söömisest, aga söövad nad ju taimi, seega ka nende energia tuleb algselt Päikesest.

Ja sama on ka inimeste elektrijaamades ja autodes kasutatavate kütustega – need on kunagi ammu maa alla kinni jäänud ja aja jooksul moonunenud taimede ja loomade energia, mida me nüüd välja kaevame. Isegi tuul ja vihm saavad oma jõu Päikeselt – seega ka tuulikud ja vee-elektrijaamad saavad oma energia Päikeselt.

KUST SAAB PÄIKE OMA ENERGIA?

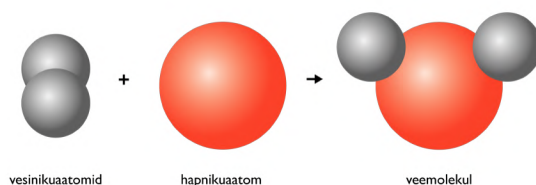
Päikeseenergia tuleb tema enda sees toimuvast termotuumareaktsioonist. Kordamiseks – maailm koosneb ainetest (näiteks vesi), mis koosnevad üksteise küljes olevatest aatomitest (vee puhul üks hapniku ja kaks vesiniku aatomit). Nüüd kui tavaline reaktsioon on see, kus ained vahetavad omavahel neid aatomeid, siis termotuumareaktsioon on see, kui kaks aatomit pörkavad nii kõvasti kokku, et muutuvad üheks uueks aatomiks!

Päikeseenergia tuleb sellest, et vesiniku aatomid pörkavad kokku ja muutuvad heeliumi aatomiteks – heelium on see gaas, mis lendavates õhupallides on.

TERMOTUUMAREAKTSIOON

TAVALINE KEEMILINE REAKTSIOON

UNISTUS MAAPEALSEST VÄIKSEST PÄIKSEST

Sellist termotuumareaktsiooni tahavad ka inimesed kasutada energia saamiseks. See oleks nagu maa pealne väike Päike, millest saaks energiat sealjuures kesk-konda reostamata, aga paraku on see väga keeruline ülesanne ning sellele on raske leida piisavat rahastust. Inimesed on rohkem huvitatud asjadest, mis toovad kohe kasu, mitte alles mitmekümne aasta pärast ja see pärast pole veel kasulike termotuumaelektrijaamadeni jõutud (kuigi lootust on, et aastal 2025 käivitatakse esimene energiat tootev jaam Prantsusmaal).

LIIGSE VALGUSENERGIA EEST TULEB END KAITSTA

Tundub igatahes, et need paljud vanad usud, kus Päikest ülistati, said asjale isegi päris hästi pihta – Päike täidab meie maailma energiaga ja on tõepoolest tänu väärt. Eriti vahva on muidugi praegu suvel, mil tema valgusest tulev soojus teeb õues olemise nii mõnusaks – siiski ei tasu arvata, et terve päev Päikese käes oleks kasulik olla – liiga palju head ei ole kunagi hea, seega kaitske end ka liigse valgusenergia eest ja ärge saage päikesepõletust!

TEST

Foto Dasha Petrenko/AdobeStock

KAS SA VÕISTLED JA RIVAALITSED OMA ÕE VÕI VENNAGA?

Kooskasvamine õdede-vendadega võib tuua suhetesse rivaalitamist ja võistlemist: kes on parem, osavam, andekam, kellel on õigus, kes on peres tähtsam jne. Võistlemine ja rivaalitsemine tekitab kadedust ja mürgitab suhet. Võistlemise asemel tasub hoopis üksteise erinevusi tunnustada. Selleks on vaja kõigepealt enda tugevused üles leida ja neid armastama õppida. Kui sul pole õde või venda, võid testi tehes mõelda mõne oma sõbra peale, ema-isa asemel õpetaja peale.

I Kui mõtled oma pere peale, siis milline mõte ja tunne sulle pähe tuleb?

1. Oled kindel, et ema eelistab sinu õde-venda ja tunne on ebameeldiv.
2. Oled kindel, et ema armastab sind rohkem ja tunned end väljavalituna.
3. Arvad, et ema kohtleb teid enam-vähem võrdselt ja tunned sooja tунnet.

II Kujutle, et olete mitu aastat nooremad ja su isa läheb ainult koos sinu õe või vennaga loomaaeda. Kuidas reageeriksid?

1. Kättmaksuks lõhud õe või venna lemmikmänguasja.
2. Teed midagi toredat koos emaga.
3. Tegeled oma asjadega ning siis mõtled, mida te kõik võiks pärast koos teha ja asud ettevalmistusi tegema.

III Kujutle, et teile tuleb üle mitme aasta külla üks kaugem peretuttav. Sind nähes ütleb ta: „Ah sina oled siis kuulsa xxx õde/vend!” Kuidas reageerid?

1. Mõtled endamisi ärritunult ja võib-olla ka ütled: „Mis mõttes kuulsa??? Kas ta on kuulus oma nõmeduse poolest?”
2. Ei vasta midagi ja longid minema.
3. Oled uhke „kuulsusele” õeks või vennaks olemise üle.

IV Külustad üksi vanavana- maid ja nad annavad sulle

taskuraha, mille paluvad ven- na või õega pooleks jagada.

1. Sulle see mõte ei meeldi. Koju jõudes näed, et õde-venda polegi kodus ja jätad kogu summa endale. Mingu ise vanavane- mate poole!
2. Annad pool summat vastumeel- selt oma õele või vennale ja mõtled endamisi, et see on ebaaus!!!
3. Annad pool summat ilma ühegi kahtluse ja kõhkluseta ära ning unustad kogu teema.

V Kui su õde või venda tabab ebaõnn või pahandus koolis, siis mida tunned?

1. Oled kahjurõõmus ja mõtled, et lõpuks näevad ka vanemad tema tõelist olemust.
2. Sind jätab külmaks, sind ei huvita.
3. Sul on kahju, sest tead, et ta on sisemiselt juhtunud häiritud.

Liida vastusevariantide ees olevad punktid kokku.

5-7

Võistled tugevalt oma õe või ven- naga. Kahtlustad pidevalt, et tema saab rohkem tähelepanu, imet- lust, heakskiitu. Tunned, et see on ebaaus. See paneb sind äärmise tähelepanuga jälgima, kas kõike on võrdselt. Alatihtii avastad, et asjad pole võrdsed. See teeb sind ka ärevaks ja vihaseks. Ärevuse ja ärrituse juurde kuulub ka ebakind- lus ning küsimus: kes ma olen? Mida rohkem sa iseennast ja oma tugevusi avastad ja ka armastad, seda vähem on sul vaja võisteldes ennast tõestada.

8-12

Ka sinu suhe oma õe või vennaga sisaldab võitlemist. Oled loonud endale süsteemi, mis laseb sul ennast temast paremana näha. Sageli ei tahagi sa ennast igaks juhuks temaga seotuna näidata või tunda. Vaatad sageli asja distantsilt (kaugemalt), mis lubab sul säilita- da „külma kõhtu”. Teistele võib see käitumine tunduda ülbe või üleolev. Ka sellise tegutsemisviisi taga on hulk ärevust ja ebakindlust. Kui õpid ennast suurema soojuse ja sõbralikkusega vaatama, tunned seda kindlasti rohkem ka oma õe-venna vastu. Südamlikku teekonda sulle enda mõistmisel ja õe-venna südamesse laskmisel.

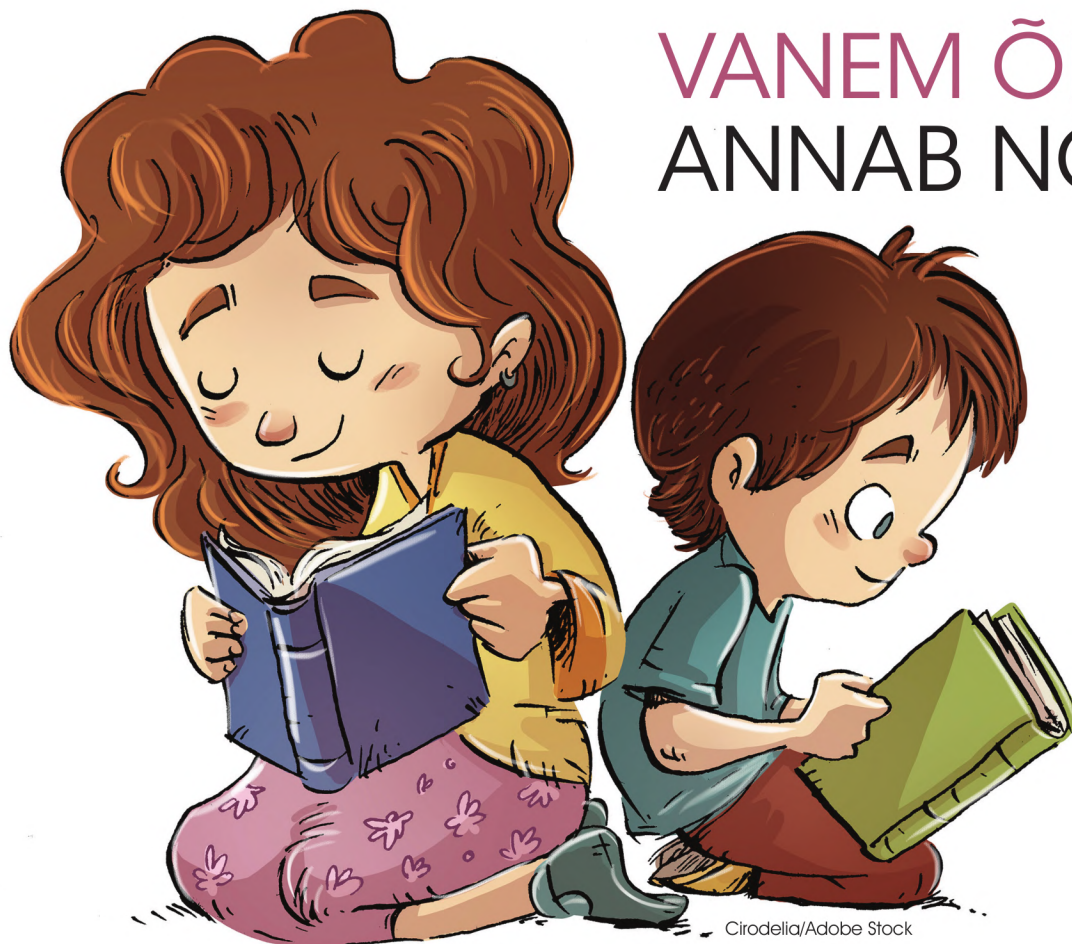
13-15

Suudad juba praegu oma õe- vennaga enamasti tasakaalusta- tult suhelda. Näed nii teda kui ka ennast positiivses valguses. Sul pole vaja võistelda ega rivaalitseda, kuna sulle on selge, kes oled sina ja kes on tema. Suudad tunnustada tema erilist, tugevusi ja mõista tema eksimusi ning nõrkusi. Sama- moodi oled õppinud armastama ja tunnustama enda unikaalsust ja tugevusi ning suudad endale andeks anda oma nõrkused või eksimused. Seetõttu ei pea sa tundma sisimas ärevust, et tema sinu koha perekonnas hõivab. Tead ja tunned, et teil kõigil on oma tähtis, erinev ja ainulaadne koht peres ja ka siin päikese all.

Testi koostas Merit Lage

VANEM ÕDE ANNAB NÕU

Cirotella/Adobe Stock

Kuidas toime tulla tüütu väiksema õe või vennaga?

Jah, ma usun, et enamik meist on kasvõi ühe korra niimoodi mõelnud. Loomulikult ei ole see tegelikult tõsi ja sama pere lapsed üldiselt hoiavad kokku. Kuid kraaklemine ja kiusamine on õe-venna suhetes täiesti normaalne nähtus. Lihtsalt peab käituma nii, et teine pool haiget ei saaks. Ei vaimsalt ega ammugi mitte füüsiliselt. Kuid mida ikkagi teha, kui väiksem vend või õde kopsu üle maksa ajab? Kui ta sind kiusab, siis üldiselt tahab ta su tähelepanu. Kui see sind häirib, siis lihtsalt ignoreeri seda ja varsti ta lihtsalt ei viitsi sind enam närvi ajada, kuna mingit reaktsiooni sellele ei järgne.

Kui on võimalik, siis mine oma tuppa või leia ettekääne, et olukorrast pääseda. Kui sa lased tal oma eesmärgi saavutada ja näiteks karjuda ta peale, siis üldiselt näeb elu ette seda, et pahandada saab vanem laps. Nii ebaaus kui see ka poleks. Mõnikord on tüli vältimiseks lihtsam järele anda ja lihtsalt lahkuda. Kui sinu väikse õe või venna käitumine on juba ebameeldiv või julm, siis ütle seda rahulikult, kuid konkreetselt.

Väiksemate laste puhul tuleb mõnikord olla kannatlik

ja ühte asja mitu korda öelda. Põhiline on mitte endast välja minna, see ei too kunagi head ja lõpeb tihti nutu ja vanematelt peapesu saamisega. Ütle parem konkreetselt, mis sind tema käitumise juures häirib. Näiteks „Palun ära sega mind, kui ma õpin“ või „Mul on valus, kui sa mind käest sikutad“.

Kui sul pole aega või tahtmist temaga tegeleda, siis ära lihtsalt saada teda minema, vaid luba temaga hiljem aega veeta. Näiteks ütle, et lähed aidad tal Legosid kokku panna või nukkudega mängida, kui oma kodutöödega lõpetanud oled. Alati võid muidugi ka vanematele rääkida, aga ka seda rahulikult ja mitte oma õde või venda liigsete süüdistustega loopides. Pea meeles, et väiksemad vaatavad sulle alati alt üles, ükskõik kui tüütud ja vastikud nad ka ei oleks. Sa ei ole neile sama mis vanemad. Sa oled neile eeskujuks. Sinu ainus kohus on olla hea eeskuju.

Getter (16-aastane)

Ära jää oma murega üksi! Saada oma küsimus meile e-posti aadressil murekiri@healaps.ee või posti aadressil Hea Laps, Voorimehe 9, Tallinn 10146. Avaldatud kirjadele nimesid ei lisata!

12 ideed, mida teha suvel

Et suvi oleks eriline, võta ette midagi sellist, mida sa varem pole teinud. Siin on sulle 12 mõtet, mille hulgast leiad tegevusi nii õue kui tuppa.

Foto maemanee / Adobe Stock

■ Kirjuta paberile, kuidas sa kujutad ennast ette kolme aasta pärast. Võibolla tahaksid kolme aasta pärast omada auto-juhilube või olla klassi parim õpilane või kes teab, mida veel. Kui nimekiri on valmis, peida see kindlasse kohta ära – ja usu, kui sa selle kolme aasta pärast kusagilt sahtli põhjast leiad, on see üks väga tore üllatus.

■ Muuda midagi enda toas. See võib olla midagi väga väikest, kasvõi oma tehtud pildi seinalle riputamine või voodipesu ära vahetamine. See ei paku mitte ainult tegevust, vaid ka värskendab su tuba ning midagi uut teha on alati ju põnev!

■ Ehita endale onn. Ei, ma ei mõtle mudast või lumest tehtud iglut. Piisab ka kahest toolist, diivanist või voodist ja suurest linast. Onnikese võid seest sisutada tekkide, patjade ja mänguloomadega. Eriti hea mõte, kui õues sajab vihma!

Foto Rawpixel.com / Adobe Stock

■ Otsi ajakirjast, internetist või kokaraamatust mõni isuäratav retsept, mida tahaksid proovida ning hakka aga keetma ja küpsetama. Vajaduse korral palu vanematel poes käia ja vajalikud koostisosad hankida või kutsu nad endale appi süüa valmistama.

■ Saada postiga kirju! Valmista kaart või kirjuta kiri sõbrale, kes suvitab sinust kaugel. Kirjuta, mida sa teinud oled, kus oled käinud ja keda kohanud. Uuri välja sõbra aadress, kirjuta see ümbrikule, pista kiri ümbrikusse, kleebi mark peale ja pane postkasti!

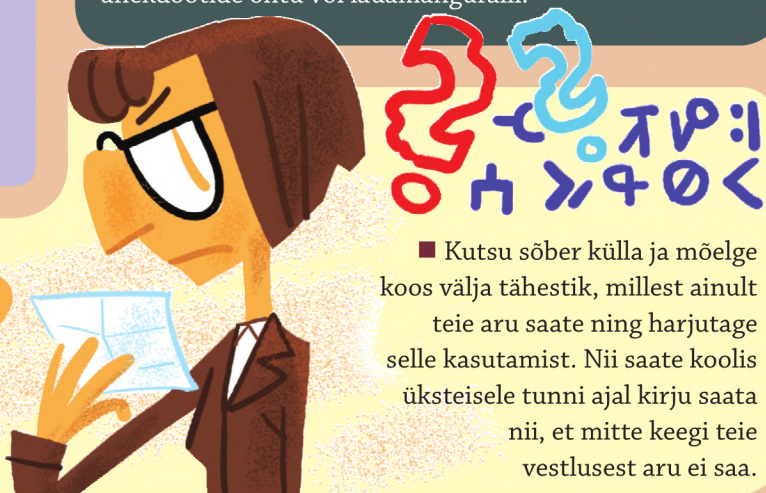

■ Punu oma sõpradele ise käepaelu või kui sa ei oska, siis ongi viimane aeg õppida! Selleks läheb vaja ainult värvilisi lõngu või paelu ja nobedaid näpukesi. Kui ühe korra tehnika kätte saad, siis hakkab neid tulema nagu seeni pärast vihma.

Foto azurita / Adobe Stock

■ Kui sul on oma aed ja telk, siis korralda telklaager tagaaias. Küsi vanematelt abi ja pange telk püsti. Tagaaias telkimisel on palju plusse: köök ja snäkid on kohe käeulatuses, wc, vannituba ning oma voodi samuti. Telgis võib korraldada kummitusjuttude rääkimise võistluse, anekdootide öhtu või lauamänguralli.

■ Kutsu sõber külla ja mõelge koos välja tähestik, millest ainult teie aru saate ning harjutage selle kasutamist. Nii saate koolis üksteisele tunni ajal kirju saata nii, et mitte keegi teie vestlusest aru ei saa.

Foto Beznika / Adobe Stock

■ Korraldage karneval või väike suveetendus! Otsige välja erinevad riided ja ehted. Küsi vanematelt vanu rõivaid, võite külastada ka mõnd teise ringi poodi, kust leiab soodsaid riidetükke ja ilulisasid. Mõelge välja peoteema, eeskava ja kõik muu, mis teeb peost peo. Võite kutsuda pere ja naabrid publikuks.

■ Mõõda vihma sadu!

Kui sajab vihma, pane õue mõni purk või ämber. Käi näiteks iga tunni aja tagant veetaseme mõõtmast.

Võid joonistada skeemi veetaseme muutumise kohta.

■ Tee oma ajakiri. Mõtle, kas ajakiri räägib sinu ja sõprade suvest, teie perest, loodusest või kosmosest vms. Uuri ka, kas keegi võiks olla huvitatud ajakirjas kirjutamisest või joonistamisest. Varu pliiatseid, paberit, fotosid, pilte ja muid materjale, mida saaks ajakirja kujundamisel kasutada. Seejärel kirjutage, joonistage, mõelge välja nuputamisesanded ja naljad.

Foto sewcream / Adobe Stock

■ Korralda kunstinäitus. Kõigepealt otsi välja pliiatsid, värvid, paberid, käärid, liim või muud kunstitegemiseks vajalikud asjad. Lase fantaasial möllata ja loo just sellised kunstiteosed, nagu ise soovid. Valmis tööd võib riputada näiteks kahe puu vahele tõmmatud nööri.

Põuane suvi

Uno Aava

Kogu maad on vallanud põuane suvi. Kevadest saati pole mitu kuud vihma sadanud, kraavid on lume sulaveest ammu kuivad ja kevadisest niiskusest tärnanud muru kolletab, kõrgematel kohtadel on rohi kollakaspruun.

Ainuke niiskem koht suvila õuel, kus pisutki rohelust veel näha võib, on välikraani ümbrus. Välikraan – see on maast väljaulatuv toru, mille otsas on veekraan. Kraanivee all käivad inimesed pesemas ja ka muidu vett võtmas. Pesemise ajal paiskub osa veest maha ja nii saab kraani ümbrus märjaks ning muru kastetud. Kuid seda vett saavad kasutada joomiseks ka kohalikud loomad, linnud ja teised õue elukad.

Välikraani toru ümbrust katavad püramiidina laotud rusikasuurused munakivid nii, et allosasse moodustuks süvend, kuhu kraanist joana vesi langeb ja selle süvendist moodustub väike loik, et pritsmed ei paiskuks kaugele laiali. Süvendis on alati vett ja niiskust, mida kasutavad konnad suplemiseks ja jahutamiseks.

Kõige kõrgema kivi on vallutanud suur kollakasroheline konn. Ta lesib kivil ja valvab, et keegi õue elanikest ei tuleks vett võtma. Nii on ta muutunud õue valitsejaks.

Siil kurdab: „Oh, janu on nii suur, et kurk kuivab, võtan mõne lonksukese vett”. Kuid konn ei luba ja krooksub kurjalt: „Ei, vett ei saa, omalgi vähe. Vesi on ainult konnadele.”

Maa sees uuristab mutt käiku kraanini. Mullahunnikud, mis ta maapinnale on lükanud, on kuivusest hallid. Ühtki vihmaussi ega tõuku, mida hamba alla panna, pole selles kuivas sõmeras mullas. Kuid konn

ei luba ja krooksub käskivalt: „Sa lõhud kividest püramiidi ära! Mine kaugeemale oma käike tegema!”

Lendab kohale muustrastas: „Võtan mõne nokatäie vett, et janu kustutada. Viin ka poegadele nokaga vett.” Kuuldes linu soovi, krooksub konn:

„Siin pole mingi lindude joomisekoht. Vesi on ainult konnadele!” Muustrastas lendabki mujalt vett otsima.

Kuid siil, kes oli läinud pisut eemale veevooliku otsas oleva kraani juurde, ja seal kraanist tilkuvat vett saanud juua, mõtles: „Miks konn nõnda kurjalt krooksub, kes andis talle selle võimu ja õiguse valitseda? Oleme ju võrdsed selle õue elukad ja tohime kasutada kõike, mis suvilal on meile anda”. Ta läks vudinal tagasi veekraani juurde ja pobises pahaselt konnale: „Sina ei ole mingi käsutaja. Meil, selle õue elanikel, on võrdne õigus vett võtta. Kui sa ei jäta oma krooksumist, siis ütlen must-rästale, et ta kutsuks toonekure, kes sind siit kivi otsast mujale tõstab. Ja ka mutt võib püramiidi kivid laiali ajada, siis ei ole sul kohta krooksumiseks.”

Konn, kuuldes sõna „toonekurg”, ehmatas surmahirmus nii, et vastuvaidlemiseks krooksu suust ei tulnudki ning hüppas pikka hüppega minema.

Foto Uno Aava

SUVISED ÕUEPILDID

Suvisel ajal tahaks võimalikult palju õues olla.
Suviste õuepiltide jaoks ongi vaja koguda palju kentsaka
kujuga oksa, eriti nurgelisi kive, igasuguseid lilli ja lehti.
Kas pole tore tegevus päikeseliseks päevaks?

SUL ON VAJA: Suur paber. Markerid või vildikad. Guaššvärvid.
Taimed, kivid, kuivanud oksad, muu looduslik leidmaterjal

PILT nr 1

1 Kogu peotäis lilli, kõrsi, lehti jms.

2 Paiguta taimed kenasti paberile.
Võta marker või vildikas ja
joonista paberile taimede
kontuurid*. Ära muretse, kui kõik
ei tule väga täpne.
(Proovi algul ühe taimega
väiksemal paberil.)

3

Värvi pinnad värviliseks.

4

Pane lilled vaasi.

* KONTOUR = PIIRJOON

PILT nr 2

1 Kogu huvitava kujuga oksi.

2 Paiguta oksad paberile ja joonista markeriga nende kontuurid.

Oksad on tugevad, võib olla pead neid joonistades käes keerama, et saaksid sobiva joone.

3

Joonista piirjoonte sisse igasuguseid jooni ja kriipse.

NIPP nr 1

Päikeselise päevaga hoia lille või oksa ühes käes ja joonista teisega paberile hoopis varju piirjooned.

NIPP nr 2

Kasuta korraliku valge joonistuspaberi asemel lainepapist karbi tükki, tapeedi ülejääki või ajalehte.

NIPP nr 3

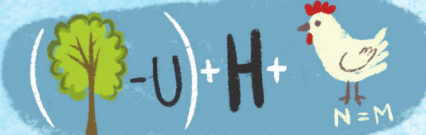
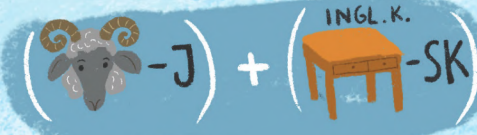
Joonista paberile oksa või õie kontuur, vaata seda joont. Mõtle, mida see sulle meenutab ja joonista edasi.

Suviseks tegutsemiseks andis mõtteid Kertu Sillaste

MIDA
ÜTLEB
PEETER?

VÄRVI ÄRA
PEALINNU
SISALDAVAD
TÄHEDE. VASTUSEKS
SAAD VEEL
ÜHE LINNA.

Kes jõuab esimesena lõkkeplatsile?

Takistustele
kuluvad
minutid

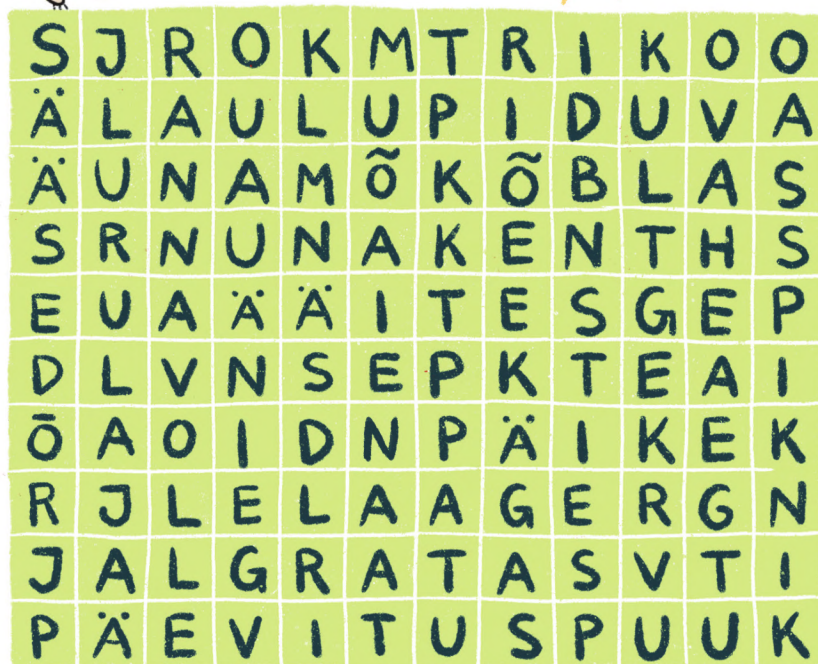

LEIA 21
SUVEGA SEOTUD
SÕNA. NEED ASET-
SEVAD ÜLEVALT
ALLA ↓, PAREMALT
VASAKULE → JA
DIAGONAALSELT ↘.
ÜLE JÄÄNUD
TÄHTEDEST SAAD
VASTUSE.

PIDIME JU
ÕNGITSEMA
MINEMA...

MÕTLESIN
SEAL KATSETADA

K

H

J

K

K

P

MILLISED TAIME-
NIMETUSED ON SIIN
PEIDUS? KOLLASTEST
RUUTUDEST SAAD
VASTUSEKS VEEL
ÜHE LIITSÕNA.

Hea Lapse toimetis ootab
vastuseid 5. septembriks 2019
e-posti aadressil
nuputamine@healaps.ee
või postiaadressil
Voorimehe 9, 10146 Tallinn.
Lahendajate vahel loositakse
välja vahvaid raamatuid.

MÕISTATA

VÄIKE JUULIRIIN

Lembitu mõistatus

#117
06.2019

Palaval suvel pakkus parimat jahutust loomulikult vesi. Kuna Potiste asus merest üsna kaugel, vedasid lapsed aedadesse täispuhutavad basseinid ning veetsid palavad päevad neis sulistades.

„Mis te arvate,” küsis Lempis ühel päeval, „kui täidaks ühe basseini veega, mis on 30 kraadi Celsiuse järgi ja teise veega, mille temperatuur on 30 kraadi Fahrenheiti järgi. Ja siis teeks võistluse - viskaks mõlemasse basseini korraga ühe mündi ja vaataks, kummas basseinis see enne põhja jõuab.”

„Siin ei ole vaja ju võisteldagi,” arvas Peerend. „See on ju ilmselge!”

Kummas basseinis münt kiiremini põhja puudutab?

Eelmine mõistatus

Eelmise mõistatuse vastuseks on, et Keit ennustas tulemuseks 0:0. Ükskõik, kuidas mäng ka lõppes - enne mängu algust oli seis igal juhul 0:0. Ja seda ju Keit ennustada lubaski!

Seekordse vastuseni jõudmiseks on aega lausa kaks kuud - lahendus koos uue mõistatusega ilmub järgmises ajakirjanumbris.

Mõistatuse koostas Ande

1. Päike on

- a. planeet.
- b. täht.
- c. Maa tehiskaaslane.

2. Lõunatirk veedab enamiku aastast

- a. avamerel.
- b. laadal.
- c. kaljukoopas.

3. Õ-tähe tõi eesti keelde

- a. Kalevipoeg.
- b. Vanemuine.
- c. O.W. Masing.

4. Selleks, et inimesed saaks süüa pool kilogrammi mett, on tarvis

- a. 30 000 mesilase päevatööd.
- b. 1 000 mesilase päevatööd.
- c. 300 mesilase päevatööd.

5. Mustkunstnik Charlekas on õppinud ülikoolis

- a. ladina keelt.
- b. eesti keelt.
- c. prantsuse keelt.

6. Ilmar Trulli viimase luulekogu nimi on

- a. „Pori kärbes ja tori hobu”.
- b. „Pururikas poiss”.
- c. „Liivahunt ja imeline maailm”.

Viktoriini vastused leiad seda ajakirja tähelepanelikult lugedes!

Nende vahel, kes saadavad õiged vastused toimetusse enne **5. septembrit 2019**,

loosime välja vahvaid raamatuid! Saada vastused meile e-posti aadressil nuputamine@nuputamine.ee

või postiaadressil **Hea Laps, Voorimehe 9, Tallinn 10146**.

				Pille	▶	tahtlikult, sihilikult	klire kahe- mastiline purjelaev	Eve	lameda kehaga kala
				pang	▶				
				meeter	▶				
					▶			Anne	▶
					▶			Rio .. Janeiro	
				linnapea	▶				
				pisut	▶				
				jälk, vastik, tülgestav	▶				endamisi valkselt naerma
				ole teadlik, oma teavet	▶			Iason	▶
				Julius Oro väikelaste- raamat	▶			Eduard Uspenski	
kolme- värviline lipp	▶	Toomas	keha, mis tõmbab rauda enda poole	▶					
		tugev tahtmine teha midagi lubamatut	meteorilid- kraater Saaremaal	Indira	▶				
Rita	▶	David Vseviov							
ilmakaar	▶			nikli sümbol	▶		tüdruk- skaut	täpiga täht	▶
hingamis- aparaadiga sukelduja	▶			6. noot	▶			sekund	
	▶								
aasta	▶	Los Angeles						Aino	▶
Osvald	▶	ratsanike pallimäng						eluolu	
...kann potilill	▶								
	▶			lehekuu	▶		olümpia- mängud		
	▶			lemmikloom	▶		viga keksu- mängus		
Aadam	▶			inglise keeles					
2 × täht	▶	millegi pinna suurus							
töökaaslane	▶	laser- optika							
	▶								
	▶						post meridlem		Rooma number
Kristin	▶						Agnes		500
rahvas Põhja- Euroopas	▶								

Ristsõna koostas Ilmar Trull

Vastus saada Hea Lapse toimetusse enne **5. septembrit 2019**.
Lahendajate vahel loosime välja raamatuid!

JÄRJEHOIDJA

Suur raamat sulelistest

Kas teadsid, et ...

... koolibri on ainuke lind, kes oskab tagurpidi lennata.

... kägu muneb oma munad teiste lindude pessa. Koorunud kääpoja kasvatavad üles kasuvanemad.

... varblased ja muusträstad peavad linnas laulma palju kõrgemas helistikus, et neid oleks läbi valju linnamelu kuulda.

... öösorri nokk käib nii laialt lahti, et ta saab läbi õhu liueldes endale kärbeid otse sisse kühveldada.

Kui tahad rohkem lindude hämmastava maailma kohta teada, uuri **Yuval Zommeri „Suurt linnu-raamatut“**. Tõlkinud **Peeter Vissak**.

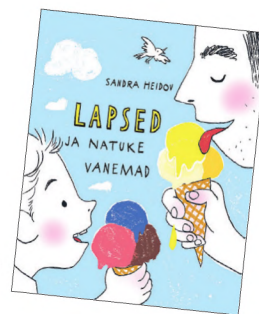

Igas vanuses lapsed

Sandra Heidovi raamat

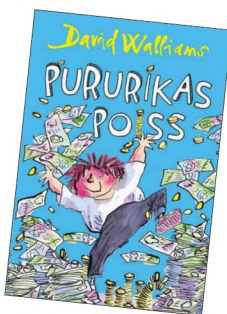
„Lapsed ja natuke vanemad“

räägib lastest ja täiskasvanutest, kellega lapsed igal sammul kokku puutuvad ja kes ei käitugi alati täpselt nii, nagu ühelt täiskasvanult ootad. Nad oskavad hinnata jäätist ja kommi, mängida haikala ja ajavad vahel asju sassi. Nii näiteks satub ühe loo isa ükskord hoopis paralleelklassi lastevanemate koosolekule. Igas loos saab kaasa elada ühele vahvale sündmusele, raamatu on illustreerinud **Anna Ring**.

Pururikas poiss

Kujutad sa ette, et oled 12-aastane ja sul on viissada paari firmatosse, kõik maailma arvutimängud, oma võidusõidurada ja keeglisaal, kino, rulapark, popkornimasin, tagahoovis Ameerika mäed, krokodill ja veel üks krokodill, 100 000 naela taskuraha nädalas ... Kõlab nagu unistus? Joe'l on just selline elu ja sellised asjad, nii et ta on üks jubedalt ärähellitatud laps. Kuid hoolimata sellest ei ole ta õnnelik, sest tal pole ühtegi sõpra. Loe **David Walliamsi** naljakat ja erilist raamatut ning saad teada, kuidas Joe'l lõpuks läheb. Inglise keelest tõlkis **Maria Lepik** ja pildid joonistas **Tony Ross**.

Äpardi päevik

Paljude lemmik ja populaarse raamatusarja peategelane Greg Heffley on sattunud surve alla. Nimelt arvab tema ema, et poiss peaks piiri pidama videomängudega, mis on muutmas tema aju pudruks. Ema soovib, et poiss avastaks oma loova külje. Justkui oleks sellest jubedusest veel vähe – tulemas on ka *halloween*, nii et õudused ründavad Gregi igast küljest. Loe ja ela kaasa – see on **Jeff Kinney** raamat **„Ühe äpardi päevik. Topeltrisk“**. Tõlkinud **Anna-Magdaleena Kangro**.

Lõbusad luuletused

Vaimuka ja vahva luule sõbrad võivad rõõmustada, sest **Ilmar Trullil** on ilmunud uus luulekogu. **„Pori kärbes ja tori hobu“** sisaldab taas humoorikaid luuletusi, aga nagu ikka ei ole Trulli luuletused lihtsalt luuletused, vaid neist on alati ka sees vimka, mis pakub mõtlemisainet pikemaks ajaks. Toredad illustratsioonid on teinud muidugi autor ise. Hea raamat matkale või randa kaasa võtmiseks ning vabal hetkel luulesõõmu ammutamiseks!

SUVISED RAAMATUSOOVITUSED

Mina ja raamatud

Olen selline lugeja, kes loeb, mida soovitatakse, millest koolis räägitakse ja mida kodus on – ehk siis kõike. Loen väga palju ja iga päev. Eriti meeldivad mulle põnevad fantaasia- ja seiklusjutud, kus järsku juhtub midagi. Mõnikord on raamat nii põnev, et loen isegi koolis, tunni ajal. Loen ka päris mitu korda mõnda raamatut, näiteks „Harry Potterit“, ja ma ei tüdine mitte kunagi ära! Suvel, kui on soojem ilm, loen oma lemmikohas võrktoolis. Aga kui on natuke külmem ilm, siis istun päikese käes. Suveõhtul õues lugeda, kui on soe ja vaikne ja rahulik (näiteks kui oled väsinud ja tahad puhata), on jube hea!

Soovitan väga lugeda kõiki neid raamatuid siin nimekirjas, sest kõik ON VÄGA PÕNEVAD. „Veel üks Lotte“ on seiklusrikas raamat, kus peategelased on kaks tüdrukut, kes avastavad suure saladuse ja kellega hakkab juhtuma nii mõndagi põnevat. „Mary Poppins“ räägib kahest lapsest, kelle juurde tuleb natuke uhke ja pirtsakas lapsehoidja. Nendega juhtub nii kummalisi lugusid, et mõnikord mõtlevad lapsed, kas see seiklus juhtus ikka päriselt. „Vahetuslaps“ räägib 14-aastasest poisist, kes on natuke raskem laps. Ta tuleb vahetuslapsena perekonda, kus pereema ja -isa kaaluvad teda isegi vahepeal tagasi saata. „Harry Potteri“ kõik seitse fantaasia-rikast raamatut räägivad poisist, kes läheb võlurite kooli ja temaga juhtub palju ohtlikke, kuid põnevaid seiklusi.

Kui sa vahepeal ei jaksa raamatuid lugeda, siis kuula kindlasti ERR-i naljakaid salvestusi raamatutest „Piia Präänik kolib sisse“, „Sirli, Siim ja saladused“ ja „Suur Sõbralik Hiiglane“!

Pihla Pöld, 11-aastane, Viljandist

SÜDAMLIKUD LOOD

- „Veel üks Lotte“
- „Kaheksa väikest, kaks suurt ja veoauto“
- „Vanaema ja kaheksa last metsas“
- „Vanaema õunapuu otsas“
- „Väike lord Fauntleroy“
- „Bullerby lapsed“
- „Vahtramäe Emil“
- „Pipi Pikksukk“
- „Lärmisepa tänava lapsed“
- „Lärmisepa tänava Lota“
- „Rasmus, Pontus ja Lontu“
- „Väike Tjorven, Pootsman ja Mooses“

LÕBUSAD LOOD

- „Piia Präänik kolib sisse“
- „Printsess Lulu ja härra Kere“
- „Lugu Sandrist, Murist, tillukesest emmest ja nähtamatust Akslist“
- „Sirli, Siim ja saladused“
- „Mia, Konrad ja avanevad ukSED“
- „Charlie ja šokolaadivabrik“
- „Varastatud oranž jalgratas“
- „LasseMaia detektiivbüroo“
- „Mary Poppins“
- „Matilda“
- „Suur Sõbralik Hiiglane“
- „Danny, maailma parim“
- „Vahetuslaps“

NATUKE ÕUDSEMAD LOOD

- „Arabella, mereröövli tütar“
- „Pörkölt“
- „Meisterdetektiiv Blomkvist“
- „Meisterdetektiiv Blomkvist elab ohtlikku elu“
- Harry Potteri sarja kõik raamatud

DOKTOR TINDIPLEKI TÖÖTUBA

Priit Põhjala / Ulla Saar

PÄIKE LÕÖ-ÕÕSKAB,
LINNUD LÕÖ-ÕÕRITAVAD...
KÜLL ON MÕÕ-ÕÕNUS.

JA EI PEA ÕÕ-ÕÕPIMA.
MA OLEN NII RÕÕ-ÕÕMUS!

LAPSED, RUTTU VARJU! PAISTAB, ET
PALAV ILM ON TEIE AJUD PEHMEKS
KÜPSETANUD.

HIHII!
EI OLE. ME
LIHTSALT
TÄHISTAME
Õ-TÄHE
SÜNNIPÄEVA.

AH SOO? NOJAH,
JUULIS ON TÕESTI
Õ SÜNNIPÄEV.
TÄPSEMALT SAAB
Õ-TÄHT
14. JUULIL
KAHESAJA-
AASTASEKS!

AGA MIKS JUST SIIS?

2õõ

HEH! NII ÄTT MA NÜÜD KA EI
OLE. Õ-MÄRGI LEIUTAS ÜKS
TEINE SUUR KEELEMEES, →
Otto Wilhelm Masing.
ENNE SEDA KASUTATI
Õ-HÄÄLIKU KIRJUTAMISEKS
O-Õ-JA ISEGI E-TÄHTE!
„MÕISTUS“ OLİ „MOISTUS“,
„PÕLL“ OLİ „PÖL“, „KÕIK“ OLİ
„KEIK“ JA NII EDASI.

HÖHÖHÖÖ!

LÕÖ-ÕÕBUS!

O.W.M.

SIIS TA
LEIUTATI.

KAS SINA
LEIUTASID?

LAPSED, LÕÖ-ÕÕUNALE!

KAS KUULETE?
EMA KA VIST
JUBA TÄHISTAB.
LÄHME RUTTU!

ulla saar

Armas või hirmus...

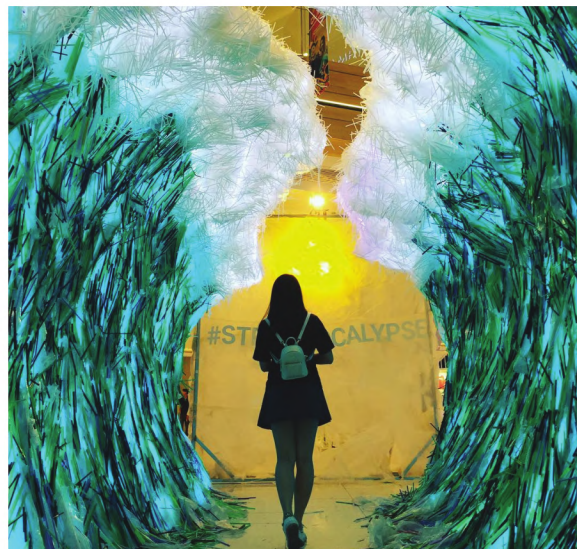
Mitu koera oled sina oma elus nahka pistnud? Kindlasti mõne kirju koera, *hot dog*-i ehk välevorsti... Taiwani kohvikus *J.C.co Art Kitchen* ei jää koer toidus vaid sõnamänguks, vaid küllastajatele pakutakse kutsikakujulisi jäätiseid. Jäätised valmivad spetsiaalsetes vormides ja kogu valmimisprotsess kestab viis tundi. Võimalik on valida kolme tõu ja maitse vahel: maapähklimaitseline šarpi, *earl grey*-maitseline labrador ja šokolaadine mops.

Toetav mõmmi

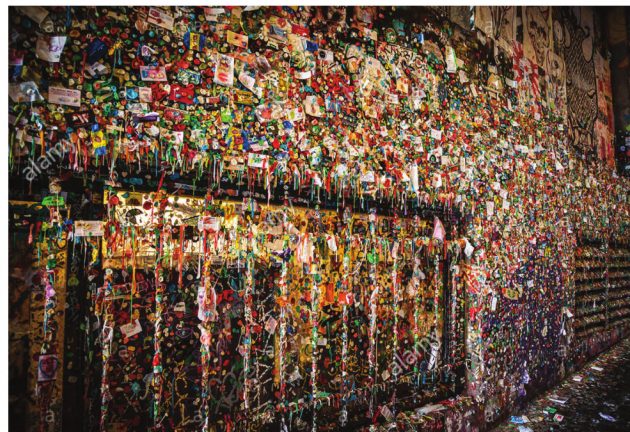
12-aastane ameeriklanna Ella Casano mõtles välja armsa karukese, kes peidab oma kõhus tilgutikotti. Ella, kes põeb kroonilist verehaigust, peab sageli käima haiglas protseduuridel. Et aga muuta tilgutiga läbi viidavaid protseduure enda jaoks

kodusemaks, tuligi tal pähe panna tilguti koti külge karumõmm. Ella tundis, et karumõmmist oli talle palju abi ja otsustas, et teeb sellised karud kõigile tilgutiga ravi vajavatele lastele. Täna on Ella perekond Medi Teddy patenteerinud ja ootab võimalust, et soovijaile esimest karulasti laiali saata.

Kõrrelaine

Fotograaf Benjamin Von Vong on teinud mitmeid töid, mille teemaks on plastiku ülekasutamine. Oma viimase tööga, hiigelsuurt lainet kujutava skulptuuriga *#Strawapocalypse*, sattus ta aga lausa Guinnessi rekordite raamatusse kui „suurim joogikõrrest skulptuur“. Idee koguda just joogikõrse tuli Von Wongil käibefraasist „See on viimane kõrs“. *#Strawapocalypse* koosneb 168000 joogikõrrest, mille kokku kogumiseks, sorteerimiseks ja puhastamiseks kulus vabatahtlikel pool aastat. Kõrrest laine kõrgus on 3,3 meetrit.

Fotod Insta, FI: Shutterstock, Meditead

Nätsti näts

Kui teater *Market Theatre* (Seattle, Ameerika) keelas 1993. aastal hoonesse nätsu närides siseneda, hakkas publik oma nätse teatrihoone seinal panema. Kuus aastat hiljem kuulutati nätsudega kaunistatud sein linna vaatamisväärsuseks. Üle kümne aasta lasti nätsudel seinal koguneda, kuid kuna närimiskummis olevad ained hakkasid veidi ka müürikividele mõjuma, puhastati see 2015. aastal ära. Nüüdseks olevat seina küljes juba taas üle miljoni nätsu.

Juku pani õhtusöögi ajaks nätsu suust lauale, aga unustas pärast sööki ära. Kui ta mõne aja pärast seda otsima tuli, oli näts kadunud.

„Ema, kas sa oled mu nätsu näinud?”

„Jah, nägin ja viskasin prügikasti!”

„Mida sa tegid! Madis saab nüüd väga pahaseks!”

„Kuidas nii?”

„See on Madise oma, ta ainult laenas mulle.”

„Mis võib olla õudsem, kui leida uss õunast, mida oled just hammustanud?”

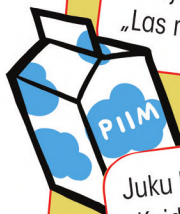
„Leida poolik uss, millel on hambajäljed.”

„Ei, hoopis see, kui sa üldse ussi ei leia!”

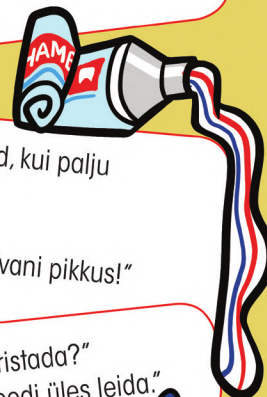

Juku läheb kioskisse ja tellib välevorsti. Müüja küsib: „Kas panen kõik kastmed?”

„Las midagi jääb teistele ka.”

Juku kõnnib poekottidega koju, sõber tuleb vastu. „Kuidas sa nii palju piima jõuad tassida?” uurib sõber. „See on rasvatu piim.”

Väike Sille uurib emalt: „Kas sa tead, kui palju hambapastat on ühes tuubis?”

„Ei tea,” vastab ema.

„Kaks korda nii palju kui on meie diivani pikkus!” teatab Sille.

„Millal on viimane aeg oma tuba koristada?” „Siis kui pead võtma kompassi, et voodi üles leida.”

Väike Ants õpib kella tundma. Isa küsib: „Mis sa arvad, miks tunniosuti on jämedam kui minutiosuti?”

„Sest ta teeb vähem trenni,” vastab Ants.

„Ema, mis see on, mis on pruun ja millel on kaheksa jalga?” küsib väike Juku.

„Ei tea, aga ütle ise.”

„Mina ka ei tea, aga see on sul peas.”

„Kuidas kirjutatakse vesi kolme tähega?” „Jää.”

„Mida ütleb sääsk, kui näeb magavat inimest?”
„Ohhoo! Hommikusöök on voodisse kaetud!”

„Mida ütleb siil, kui põrkab pimedas vastu kaktust?”
„Tere, kallis!”

„Mis on kooliskäimise juures kolm kõige paremat asja?”
„Juuni, juuli, august.”

„Kas teate, mis vahet on lehmäl ja postkastil?”
„Ei tea.”
„Sel juhul ei võta me teid postiljonina tööle.”

„Tahad teada nalja?”
„Kosmonaut jõi kalja.”

Juku saabub hambaarsti juurde, neli sõpra kaasas.
„Kas teil on samuti vaja hambaid eemaldada?”
uurib arst poistelt.
„Ei! Me tulime kuulama, kuidas Juku kisab, kui tal hammas välja tõmmatakse!”

Kaks kurge vestlevad põllul.
„Kas viitsid anda selle konna maast mulle?”
„Ega ma mingi kraana ei ole.”

Mees soovis osta rääkivat papagoid. Ta läks loomapoodi ja astus ühe ilusa papagoi puuri ette.
„Kas sa rääkida oskad?” uuris mees.
„Oskan küll, aga kas sa lennata oskad?”

„Kuidas sa võisid mulle niimoodi teha!” nutab linnuneiu.
„Mitu korda ma pean sulle ütlema, et ma ei ole kellegi teisega kihlunud,” selgitab linnupoiss. „Selle rõnga panid looduskaitstjad mulle jala ümber.”

HUVIKESKUS KULLO AASTANÄITUSELT 2019

Lisanne Sukk

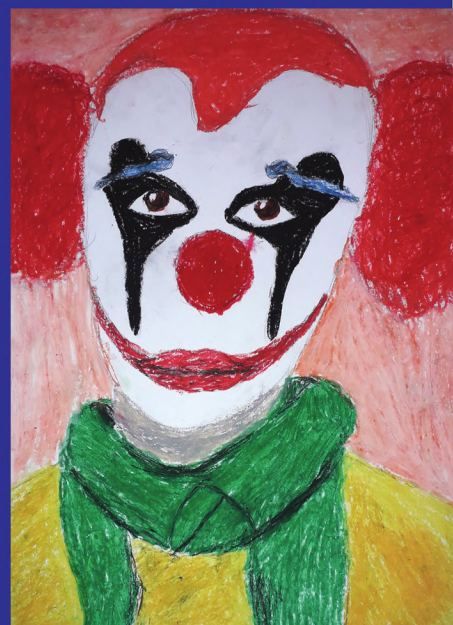
Maria Raba

Laura-Teele Vaiknurme

Kiara Kee Kand

Jaroslava Starovoitova

Mia Mirtel Vessmann

Mona Lee Tšetörkina

Karin Hiekivi

AUHINNASADU

HEI, SÕBRAD
JA SUGULASED!

Teeme nüüd teatavaks mainumbris välja kuulutatud võistluste auhindade saajad. Tuletan meelde, et meie head sõbrad **Tartu O. Lutsu** nimelises raamatukogus (Kompanii 3/5) ja **Kullo Lastegaleriis** Tallinnas (Kuninga 6) annavad võitjatele auhinnakraami lahkesti üle.

Lutsu-raamatukogusse toimetame lõunaeestlaste preemiad ning Kullo Lastegaleriis oodatakse auhindade järele põhja- ja lääne-eestlasi. Kellel on muid soovide, neil palume e-kirja teel toimetusega kontakti võtta.

Viktoriini lahendamise eest saavad auhinna **Anni Kirss, Ave-Ly Aasamets, Berit Biene.** Lembitu mõistatuse auhind läheb **Mia Lota Sutterile.** Ristsõna auhinnaraamatud võitsid **Marie Riik, Orava kooli pikapäevavärg, Loore Liisa Samuel** ja **Ellen Haljasmets.**

Valaskala mõistatuse lahendas ja auhinna saab **Maibrit Vilu.**

Palju õnne võitjatele!

Aitäh kõigile osalejatele!

Ikka Teie
Triibu-Liine,
Hea Lapse vapiloom

KÄIMASOLEV VÕISTLUS!

INSPLAY on auhinnaks välja pannud lahedad MÖLKKY-mängud. Mängus on 12 puukurni.

1. Võta paber ja kirjuta üksteise alla 12 spordi või mängimisega seotud seika oma elust. (Näiteks: 1. Kuidas ma rattaga sõitma õppisin; 2. Esimene jalkavärv; 3. Tagurpidi uisutamine jne)
2. Vali neist üks juhtum ja tuleta meelde, kuidas see kõik oli. Kirjuta välja märksõnad!
3. Kirjuta märksõnade põhjal jutuke.
4. Saada jutt meile hiljemalt **5. augustiks 2019** ja võid võita MÖLKKY!

UUS VÕISTLUS!

Suvi on käes ja vaba aega on palju. Mida teed sina? Greg Heffley raamatust „Ühe Äpard päevik“ soovis oma suvevaheaega veeta videomänge mängides. Kuid tema emal oli sobivatest suvetegemistest hoopis teine arusaam. Kas oled juba lugenud, kelle nägemus jäi peale? Kirjuta lõbus lugu või joonista koomiks ühest oma suvepäevast! Parimatele auhinnaks Äpard päevikud! Saada jutt või koomiks meile healaps@healaps.ee või Voorimehe 9, Tallinn 10146 **5. septembriks 2019.**

